

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Közhasznúsági jelentése

2008.

TARTALOM

Bevezető	5
Szervezet	5
Tagság.....	5
Elnökség.....	5
Helyi Csoportok	6
MME Bács-Kiskun megyei Helyi Csoport	6
MME Baranya megyei Helyi Csoport.....	6
MME Békés megyei Helyi Csoport	6
MME Börzsönyi Helyi Csoport.....	7
MME Budapesti Helyi Csoport.....	7
MME Bükki Helyi Csoport.....	8
MME Csongrád megyei Helyi Csoport	8
MME Dél-balatoni Helyi Csoport	9
MME Dombóvári Helyi Csoport.....	9
MME Észak-borsodi Helyi Csoport	12
MME Fejér megyei Helyi Csoport.....	12
MME Gömör-Tornai Helyi Csoport.....	12
MME Hajdú-Bihar megyei Helyi Csoport	13
MME Heves megyei Helyi Csoport	14
MME Kaposvári Helyi Csoport.....	16
MME Kisalföldi Helyi Csoport.....	17
MME Komárom-Esztergom megyei Helyi Csoport.....	17
MME Nógrád megyei Helyi Csoport	18
MME Nyíregyházi Helyi Csoport.....	19
MME Soproni Helyi Csoport	19
MME Szatmár-beregi Helyi Csoport.....	20
MME Szekszárdi Helyi Csoport.....	20
MME Tiszavasvári Helyi Csoport.....	21
MME Vas megyei Helyi Csoport	22
MME Veszprém Megyei Helyi Csoport	22

MME Zala megyei Helyi Csoport.....	23
MME Zempléni Helyi Csoport	24
Szakosztályok	25
Nappali Lepke és Szitakötő Védelmi Szakosztály	25
Ragadozómadár-védelmi Szakosztály.....	25
Környezeti nevelési Szakosztály.....	25
Madárgyűrűzési és Vonuláskutató Szakosztály	26
Hüllő- és Kétéltűvédelmi szakosztály.....	26
Titkárság.....	26
Nemzetközi kapcsolatok.....	26
Zöld mozgalom, partnerek.....	27
Természetvédelmi Programok.....	27
Természetvédelmi Programok - Fajok.....	27
Fehérgólya-védelmi program	27
Túzokvédelmi Program	28
Parlagisas-védelmi Program	28
Rétisas-védelmi Program	28
Kerecsensólyom-védelmi Program	29
Vándorsólyom-védelmi Program	29
Kékvércse-védelmi program.....	30
Feketególya-védelmi Program	30
Általános Ragadozómadár-védelem	31
Rákosi vipera védelmének megalapozása Magyarországon.....	32
Természetvédelmi Programok – Területek, élőhelyek	33
IBA/Natura 2000 Program	33
UNEP/GEF „Wings over Wetlands” - Biharugra.....	34
Üzlet és Biodiverzitás (BTAU)	35
„Pannon gyepek élőhelykezelése Magyarországon”	35
Természetvédelmi Programok – Kutatás és Adatgyűjtés	36
Monitoring	36
Madárgyűrűzés	38
Emberek - Társadalmi kapcsolatok.....	38
Kommunikáció.....	38

Kiadványok.....	39
Rendezvények	40
Oktatás.....	40
Társadalmi támogatottság és tagság.....	41
Gazdálkodás.....	41

BEVEZETŐ

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) 1974-ben alapított, kiemelten közhasznú, politikától független társadalmi szervezet, amelynek fő célja a természet - ezen belül elsősorban a madarak - védelmének társadalmi támogatása.

Az egyesület céljai elérése érdekében elősegíti a természeti értékek és a természetvédelem célkitűzéseinek megismerését, népszerűsítését. Növeli a természetvédelem támogatóinak körét, aktívan részt vesz a fiatalok természetvédő szemléletének kialakításában, természetvédelmi kutatásokat és védelmi programokat szervez és hajt végre, szaktanácsadással segíti az állami és önkormányzati szervek, valamint a gazdálkodó és társadalmi szervezetek természetvédő tevékenységét. Együttműködik más nemzeti és nemzetközi természetvédelmi szervezetekkel a Föld biológiai sokféleségének megőrzése érdekében. Minden évben több mint száz projektet valósít meg hazánk területén. Központi szervezésű programjaink is az ország minden területét érintik.

SZERVEZET

TAGSÁG

Az egyesület különösen nagy figyelmet fordít arra, hogy tevékenysége jelentős támogatást kapjon, ezért pontos és naprakész tagnyilvántartó rendszert működtet. Kapcsolatot tart fenn tagjaival, a csoportok vezetőivel, szimpatizánsokkal, továbbá önkénteseket von be tevékenységébe.

Az MME tagjai 31 területi szervezet /Helyi csoport/ és 6 Szakosztály /ragadozómadár-védelmi, vízimadár-védelmi, hüllő és kétéltű-védelmi, gyűrűző és vonuláskutató, nappalilepke-védelmi és környezeti nevelési/ keretében tevékenykedik országszerte.

Minden megyében működik legalább egy aktív madártani csoport. 2008-ban újjáalakult a 30.sz. Kaposvári helyi csoport.

Az 1974. évi megalakulás és 2008.12.31.között 32136-an léptek be az MME-be. 2008.12.31-én az aktív taglétszám 6043, családtagokkal együtt 10036 fő volt.

A tagok adatai mellett regisztráljuk azon szimpatizánsok /későbbi támogatók, tagok/adatait is akik az MME különböző rendezvényein megadták elérhetőségüket. A Madárbarát Kert programhoz csatlakozó személyek és intézmények regisztrálása is a tagnyilvántartás keretében folyik.

ELNÖKSÉG

A 2008 évi Küldöttközgyűlés Laczik Dénes lemondását követően az Elnökség új tagjának Az Elnökség az Alapszabálynak megfelelően 6 alkalommal ülésezett.

HELYI CSOPORTOK

MME BÁCS-KISKUN MEGYEI HELYI CSOPORT

A Helyi Csoport az előző évekhez hasonlóan működött: a két munkacsoportban és a Kolon-tavi madárvártán önállóan folyt a munka, de komolyabb együttműködés köztük - a nagy távolságok miatt- nem jött létre. A a szorosabb kapcsolattartást segítő levelező listát hoztunk létre.

Legfontosabb feladatunknak a környezeti nevelést tartottuk: a két munkacsoport által szervezett kirándulásokon, szakkörökön, illetve a Kolon-tavi Madárvárta vonulás-kutató táborának munkájában sok száz érdeklődő vett részt- főleg a fiatalabb korosztályból. A Hartai Munkacsoport által szervezett Hauer Béla természetismereti Emlékversenyre huszonnégy diák nevezett be.

A fekete gólya fajvédelmi program eredményeiről a www.blackstork.hu -n, míg a Kolon-tavi madárvárta munkájáról a www.kolon-to.com, és a www.kolonto.org honlapokon olvashat az érdeklődő.

MME BARANYA MEGYEI HELYI CSOPORT

2008-ban ismét megszerveztük a fehér gólya, a haris, a kárókatona, a gémekek, a gyurgyalag, a parti fecske, a vetési varjú és a sármányok állományainak felmérését. A molnár- és füstifecskeké fészkelő közösségeit 5 településen vizsgáltuk. Elvégeztük a gyurgyalagos partfalak részbeni karbantartását, az áramszolgáltató segítségével a villanyoszlopokra épült új gólyafészkek fészektartóra helyezését. A Mecsek monitoring keretében 75 db 2,5 x 2,5 km-es UTM négyzetben 197 terepbejárást végeztünk. Kiemelten foglalkoztunk a vörös kánya, a barna kánya, a rétisas, a békászó sas, a vörös vércse, valamint a fekete gólya és a holló védelmével. A téli fészektérképezések eredményeként a vizsgált fajok 38 új fészket találtunk. A gyöngybaglyok számára kihelyezett 134 költőládából 56 db-ot foglaltak el költésre a baglyok. A sikeres költések eredményeként 24 macskabagoly és 200 gyöngybagolyfióka repült ki. A kezelésünkben lévő 19 énekesmadár odútelepen összesen 393 odút gondoztunk. Tavasszal a Pécsi-tónál 1943, Sikondán 2342 békát mentettünk. A programban 150 fő vett részt. A hüllők és kételtűek község-határos ponttérképezését újabb 8 településen fejeztük be. Kővágótotós határában, a tulajdonunkban lévő gyeper nyár végén lekaszáltuk. A sumonyi táborbázison három ciklusban összesen 203 táborozási napon fogadtunk fiatalokat. A madárvonulás tudományos kutatását 247 fő segítette. Madarász sulit három helyszínen szerveztünk 22 kisdíák részvételével. Három fő és 7 mellékhelyszínen megszerveztük a madármegfigyelő napokat 80 érdeklődő részvételével. A Pusztakisfalun megrendezett Madarak és Fák Napján 200 fő vett részt. A Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóságát segítettük a Madarak és Fák Napja vetélkedősorozat területi döntőjének lebonyolításában. A Fülemlék Éjszakája című programunkat két helyszínen szerveztük meg, összesen 87 résztvevővel. Havi hírleveleket szerkesztettünk, melyeket minden hónap végén 34 helyi médiumnak küldtünk ki. A nyári hónapok kivételével minden hónap második keddjén klubnapot tartottunk.

MME BÉKÉS MEGYEI HELYI CSOPORT

A Helyi Csoportban elsősorban madárvédelmi és monitoring munkák folynak. Az ehhez szükséges munkák nagyrészt 3-6 fő önkéntes végzi.

Legjelentősebb az egész megyére kiterjedő ragadozómadárvédelmi tevékenységünk, melyek egyrésze kapcsolódik a központi programokhoz:

- kerecsensólyom monitoring és védelem;
- rétisas monitoring és védelem;
- parlagi sas monitoring és védelem;
- kék vércse monitoring a Life programon kívül eső területeken;
- ragadozómadár monitoring a mályvádi erdőben.

Több jeles napon (Madarak és Fák Napja, Autómentes Nap) képviseltük az egyesületet. Sikeresen szerveztük meg az Európai Madármegfigyelő Világnap budapesti rendezvényét cinkotai Naplás-tónál. Nagy szerepet vállaltunk a Fülemülék Éjszakája és az Önkéntesek Napja rendezvények lebonyolításában is.

2008-ban folytattuk a korábban megkezdett Budapest felmérési programunkat, amely során felmértük a fővárosi védett és védelemre érdemes területeinek állapotát, madárfaunáját, továbbá botanikai adatokkal is gazdagítottuk tudásbázisunkat. Budapest lakott területein költő vörös vércsékkel kapcsolatos munkánkat is folyamatosan végeztük, egyre több költőpárról van tudomásunk és több esetben sikerült beavatkoznunk a vércsék ügyében. Lelkes önkénteseink segítségével 20 odútelepen 530 odút kezelünk.

Kapcsolódtunk országos védelmi programokhoz is, mint például a MMM és KFO felmérés, gólyafelmérés, vízimadár-felmérés.

Budapest védett területeinek természetvédelmi őrszolgálati feladatait a helyi csoport önkénteseivel látjuk el a Főpolgármesteri Hivatal Környezetvédelmi Ügyosztályának megbízásából.

Felkérésekre a főváros természeti értékeivel kapcsolatban többször szerveztünk – felkérések nyomán – természetismereti programokat.

MME BÜKKI HELYI CSOPORT

Fajvédelmi programok:

Csoportunk szakmai munkájának legfajsúlyosabb részét 2008-ban is a ragadozó madárfajok felmérése és aktív védelme tette ki (kerecsensólyom, kék vércse, kígyászölyv, békászó sas, vándorsólyom). Nyári terepmunkánk fajsúlyos részét képezte a 16 éve folytatott szalakótavédelmi tevékenység, az egész odúállomány ellenőrzése (707 költőodú), felújítása, tisztítása. 2008-ban 77 új szalakóta odút helyeztünk ki. Részt vettünk az Egyesület központilag szervezett felmérési programjaiban is, így a fekete gólya, fehér gólya, gyurgyalag, partifecske, haris és a vízimadarak felmérésében is. Folytattuk a bagolyfajok védelme érdekében történő munkáinkat, kiemelten az uhu, füleskuvik, gyöngybagoly tekintetében. Folyamatosan közreműködünk sérült madarak begyűjtésében, gondozásában, repatriálásában.

Környezeti nevelés, közösségi programok:

A Madarak és Fák napja alkalmából a BNPI-vel közösen odúkészítő pályázatot írtunk ki a régió általános iskolások számára. A felhívásra több mint 100 odú érkezett.

Az egri Önkormányzat, a BNPI és több egri civil szervezet együttműködésével, második alkalommal szerveztük meg a „Kézenfogva a Természettel” elnevezésű környezet-és természetvédelmi témájú programsorozatot az egri Érsek-kertben, ahová több száz gyermek és felnőtt kilátogatott.

A környezetvédelmi jeles napok több civil szervezettel együttműködve, illetve önállóan szerveztünk madár- és természetvédelmi programokat, ezzel is felhívva a figyelmet a jeles napok fontosságára.

2008-ban 12 madarásztúrát rendeztünk a régióban, 7 madaras programot szerveztünk iskoláknak vagy óvodáknak, 3 városi rendezvényen vállaltunk aktív részvételt és egy szakmai napot szereztünk a Természetismeret oktató pedagógusok számára. Mindezek mellett idén is megszerveztük a madárgyűrűző táborunkat. A nagyfokú érdeklődésnek köszönhetően több ezer ember vett részt programjainkon.

MME CSONGRÁD MEGYEI HELYI CSOPORT

Csoportunk a tovább csökkenő pályázati lehetőségek mellett is végezte évek óta folyó programjait. Megszűnéséig a szegedi Bartók Béla Művelődési Központban, ősztől a Százszorszép Gyermekházban heti rendszerességgel szerveztünk Madarász klub összejövetelt, kéthetente ismeretterjesztő vagy természetfotós előadásokkal. A Madarász suli foglalkozásait is itt tartottuk. A Koch Sándor Ismeretterjesztő Társulat székházában havonta szerveztünk előadásokat. Az év folyamán szervezett 40 összejövetel előadásait alkalmanként 10-30 érdeklődő hallgathatta meg.

A nagyközönség részére kirándulásokat, madármegfigyeléseket, bemutató madárgyűrzéseket hirdettünk a madarak és fák napja, valamint a nemzetközi madármegfigyelő nap alkalmából a Szegedi Vadasparkban, a szegedi és a kardoskúti Fehér-tón. A madárbarátok daruvonulást figyelhettek meg, fülemüle-dalt hallgathattak tagjaink szakvezetésével. Zsuzsanna napkor pacsirta-hallgató kirándulást szerveztünk a Baksi-pusztára.

A KNP Igazgatóság Sándorfalva melletti „ikerházában”, a Fehér-tói madarászházban működtetjük madárgyűrző táborunkat. A FOT (Fehér-tói Ornitológiai Tábor) áprilistól novemberig 121 napon végzett madárbefogást, 11 130 madarat meggyűrzve és 1309 gyűrűs madarat visszafogva. Több száz látogatót, tucatnyi csoportot fogadtunk.

Tagjaink közreműködésével mintegy 300 mesterséges szalakótaodút és 400 vércse műfészket kezeltünk, ellenőriztünk, segítve a pusztai madárfajok állományát. Felmértük a fokozottan védett ragadozómadár-fajok, illetve a fehér gólya állomány fészkeit. Rendszeresen adatokat gyűjtünk a védett természeti területek madárvilágáról. Részt veszünk az MME Monitoring Központ felmérési programjaiban és a Vízimadár Szinkron felméréseken.

Az előadásokról, programjainkról tagjainknak rendszeresen postai és e-mailes meghívót küldtünk. Munkánkat, régióink madárvilágát saját honlapon (www.fotrining.hu) mutattuk be.

Az év folyamán rendezvényeinken több száz embert láttunk vendégül, az MME második legnagyobb vidéki csoportjaként.

MME DÉL-BALATONI HELYI CSOPORT

Az MME Dél-balatoni helyi csoportjának (www.dbtcs.fw.hu) az idei évben pályázati bevételei nem voltak. Az MME csoportok számára juttatott forrásából (tagdíj része, 1% része) a téli madáretetéshez szükséges napraforgómagot, madárodúkhhoz bérfűrészelés szolgáltatást és egy olcsó spektívét a madarásztúrákhoz vásárolt.

A helyi csoport 2008-ban két helyszínen (Siófok-Törekli, Balatonlelle-Irmapusztá) rendezte meg az Európai Madármegfigyelő Napok és a Fülemülék Éjszakája helyi rendezvényeit. Valamennyi helyszínen átlagosan 15-20 fő vett részt. Az év folyamán több (4) eseti túrát vezetünk helyi iskolák (Balatonlelle, Balatonboglár, Siófok) felkérésére.

2008-ban folytattuk a 2003-ban megkezdett Dél-Balatoni Madármonitoring (www.dbmm.fw.hu) felmérésünket, minden hónapban a Balaton déli partján Balatonberénytől Balatonaligáig, illetve teljes Balaton körüli szinkront végeztünk novemberben. Részt vettünk a Balatoni berkek KMT-ek (Marcali-víztározó, Nagyberék, Fonyódi-halastavak, Ordacsehi-berék, Irmapusztai-halastavak) felmérésében az MME Monitoring Központ irányításával, az adatok integrálásra kerülnek a TIR-be. A felmérések során az RTM, VVM és az MMM metodika szerint dolgoztunk.

Az idei évben folytattuk a bagolyvédelmi programunkat, mely során a kb. 70 db költőláda karbantartása történt meg. A főként gyöngybagoly ládák, mellett erdei környezetbe is helyeztünk ki macskabagoly és kuvik odúkat.

A helyi csoport októberben 2 tagjával képviseltette magát az MME VII. Tudományos Ülésén, Baján. két előadás és egy poszter formájában mutattuk be eddigi munkánkat:

Kovács Gy.: Vízimadár monitoring a Balatonon és környékén 2003-2008 között – előadás.

Nagy Á., Kovács Gy. & Winkler D.: A Marcali-víztározó vízimadár-állományának felmérése (2007-2008) – előadás.

Kovács Gy.: A küszvágó csér (*Sterna hirundo*) előfordulása és költése a Balaton déli partjánál – poszter.

Utóbbi két téma feldolgozásaként két lektorált publikáció megjelenés alatt van a Natura Somogyensisben.

MME DOMBÓVÁRI HELYI CSOPORT

Az MME Dombóvári Csoportja 1980-ban, 44 dombóvári alapító taggal jött létre. Működési területe Tolna megye Sió-Sárvíz-Bonyhád vonalától nyugatra eső területe, 76 településsel. Munkacsoportok dolgoznak Felsőnyéken, Tamásiban és Nagymányokon. Helyi csoportunk taglétszáma:180-220 fő.

A helyi csoport által működtetett Herman Ottó Tk. Oktatóközpont 1982-ben alakult. Kiemelkedő ifjúságnevelő munkájáért 1998-ban „Enikő díjat” kapott (KOKOSZ kitüntetés.) Dombóvár város „Civil díját” 2006-ban nyerte el csoportunk. Az „Év Tolna Megyei Civil Szervezete 2009” különdíjat idén nyerte el csoportunk. Bázisiskolánk a dombóvári Belvárosi Általános Iskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, ahol az oktatóközpont terme található. Itt nyert elhelyezést, „Tolna megye madárvilága” c. állandó kiállítás. Az iskola udvarán található Dél-Dunántúl egyetlen ált. iskolai „Madárvédelmi mintakertje”. További hat iskolával van közös programunk (verseny, előadás, terepi program). Két szakmai bázishelyünk van: Dombóváron a tüskei Madárvárta (erdei iskola), Pacsmagon az erdei iskola.

Ifjúságnevelő munkánk pillérei:

- ◆ az 1981 óta működő madarász -suli Dombóváron 65 fővel három csoportban
- ◆ az 1980 óta működő nyári szaktáboraink, 29 év alatt 105 turnussal közel 3500 tanulóval (természetvédelmi, madárgyűrűző)
- ◆ erdei iskoláink (Pacsmag-1998-tól, Dombóvár-Tüske 2000-től)
- ◆ jeles napjaink (Madárkarácsony, Madármegfigyelő Világnap, Vizek napja, Madarak és fák napja, hétvégi terepi programjaink)
- ◆ „Madarak és fák napja” Országos Verseny (1994 óta rendezői és a verseny meghirdetői vagyunk)
- ◆ az oktatóközpontunk ismeretterjesztő foglalkozásai és előadásai

Kiállítás és rendezvény:

1. Duna-Dráva Nemzeti Park értékei (A kiállítás helye: Belvárosi Iskola)
2. Az év madara a kanalasgém (rajzpályázat) ált. isk. korosztálynak.
(86 pályázat érkezett a kiírásra, értékelés Madarak és fák napján volt)

Az elvégzett munka évről-évre ismétlődik. A munkafeltételeket állandóan javítjuk. Feladataink jelentős része nem kampánymunka, hanem hónapokig tartó folyamatos munkát feltételez. Közel három évtizedes munka hozadéka a biztos működési háttér, az állandó fejlesztési lehetőség, a jó szakmai háttér, a kialakult hagyományok és központunkat jellemző programok, akciók. Rendkívül pozitív, hogy sok szervezettel van tevékenységünket kölcsönösen segítő munkakapcsolat. Létfontosságú, hogy oktatóközpontunk egy 700 fős iskolában működhet, az ökoiskolával kötött együttműködési megállapodás mindkét fél számára fontos és előnyös.

Büszkék vagyunk: a két erdei iskolánkra (Tüske-Pacsmag), az oktatóközpont felszereltségére (Herman Ottó Oktatóközpont, Dombóvár), a két madárvédelmi és madárbarát kertünkre (Tüske, városközpont), a nagyon gazdag programot kínáló jeles napi rendezvényeinkre az országos tanulmányi verseny helyi szervezésére és lebonyolítására, akcióinkra (békamentés, környezetvédelmi őrjárat, ponttérképezés, odúellenőrzés), rendszeres szakköreinkre, volt madarász-sulisokra, akik közül 50-60 fő lett biológus (dolgozik tanítványunk Brüsszelben, Bp.-en a minisztériumokban, az MME egyik igazgatója is volt sulis, de egyetemeken u.u. dolgoznak tanárként, mint a helyi gimnáziumban a terepi programokra (pedagógusképzés – eddig közel 1200 fő vett részt szakmai, vagy akkreditált képzésünkön).

MME 28.sz. H.CS. „Herman Ottó” TK Oktatóközpontja:

7200 Dombóvár Hunyadi tér 23; alapítás időpontja: 1984. év szept. hó. Tagjai és rendszeresen segítők száma: 20-25 fő összesen. A szolgáltatást igénybevevők száma (évente): 80-100 fő óvodáskorú, 450-500 fő általános iskolás, 60-65 fő középiskolás, 80-100 fő egyéb, felnőtt korú. Terepi bázishelye: Tüske-Madárvárta (Konda-patak völgye), Pacsmag Természetvédelmi Terület, Szigeterdő-Dombóvár, Béka-tavak – madármegfigyelő toronnyal.

Céljaink és feladataink:

- a fiatalság minden korosztályának szemléletformáló nevelése, elsősorban terepi programokon, aktív részvétellel
- bázisiskolánkkal – az „Öko címet” elnyert - Belvárosi Általános Iskolával való eredményes és jó együttműködés
- a tüskei és pacsmagi erdei iskola működtetése, szakmai programnyújtás
- a bázisiskolában madarász-sulis csoportok működtetése,
- évente 10-15 foglalkozás megtartása osztályoknak, évfolyamoknak
- pedagógusképzés (három terepi program volt 92 fővel)
- a jeles napok és hagyományteremtő programok szervezése (hat ilyen programunk, volt a vizes élőhelyek világnapjától a madárkarácsonyig)

- az oktatóközpont állandó kiállítási anyagának kezelése, fejlesztése és tárlatvezetés (Tolna megye madárvilága – kiállítás)
- konkrét, programokra épülő kapcsolat a város zöld szervezeteivel elsősorban környezetvédelmi őrjáratok és szakmai előkészítés és vélemény az élőhelyeken végzett munkák előtt
- nyári természetvédelmi és madárgyűrűző táborok szervezése (hat időpontban, két helyen Tüske-Pacsmag)
- fajvédelmi és állományfelmérő programokban való aktív részvétel (békamentés – egy alkalommal Sikonda, gólyafelmérés - mellékelve, CES-program, madárvédelmi mintakert-téli madáretetés)
- szakvezetés a madárvédelmi mintakertben, annak gondozása, fejlesztése – 11 alkalommal kb. 250 tanulóknak
- szakmai segítség és közreműködés az ökoiskolák terveinek megvalósításában és programjaikban

Oktató programok, tevékenységek:

Tantárgyakhoz kapcsolódó:

1. A madarász-suli működtetése
2. Az erdei iskolai programok egy része.
3. Téma napok (Konda-patak völgye, Szigeterdő- helyi értékek.)
4. Múzeumi szakvezetés (Tolna megye madárvilága)
5. Oktatóközpont könyvtára és gyűjteményei – az országos tanulmányi versenyekre való felkészülést biztosítja

Terepi foglalkozások 2008-ban:

1. Nyári szaktáborok – június –július-augusztus (egy-egy csoport) kb. 210 fő
2. Erdei iskoláztatás - május-június-szeptember (Tüske-Pacsmag) 315 fő
3. CES-program – április-július Tüske (kb. 5 csoport bevonásával 100-120 fő)
4. Békamentés- Sikonda-Orfű – kb. 30-35 tanuló 10-15 felnőtt
5. Odútelepek – gondozása, rendszeres ellenőrzése. A programba bevontak a szakkörösök és az erdei iskolások (150 fő).
6. Környezetvédelmi őrjárat (fenőttek-tanulók).
7. Téli madáretetés a két „Madárvédelmi mintakertben” (Tüske,Belvárosi).
8. Alsóban öko-kuckó, felsőben öko-munkacsoport működtetése.
9. Természetjárás –terepi pöszmötöléssel és megfigyeléssel (17 iskolai csoport).
10. Fajvédelmi programok – gólyafelmérés, parti fecskék gyűrűzése, állományfelmérés, gyurgyalag költőhelyek feltérképezése, adatfelvétel.

Gólyafelmérés 2008:

2008. június 25. – július 30. között a megye 138 települését kereste meg a három felmérő (Hábich Judit, Juhász Rita és Nagy Sándor) 63 helyen találtunk gólyát.

A 2008. évi felmérés közepesnek mondható. A visszaesés nem állt meg a dombóvári térségben, az okát igazából nem tudjuk. A legjobb költőhelyek közül sok üres maradt a megyében. A szaporulat jónak mondható, sajnos sok fiatal madár pusztult el a költés időszakában, több helyen egész fészkek-

aljak. Sok öreg madár pusztult el „megmagyarázhatatlan” navigálási hibák miatt. Vihar és erős szél hiányában repültek a madarak magas építményeknek, vezetéknek. Báta, Bogyiszló, Belecska, Regöly, Szakály, a „leggólyásabb” települések, nincs változás a korábbi évekhez képest.

MME ÉSZAK-BORSODI HELYI CSOPORT

Helyi csoportunk 2008-ban egy taggyűlés keretében formálisan Tardonán és egy kirándulás keretében kötetlenebb formában találkozott a Bükk-hegységet, mindkét rendezvényt Bartha Csaba szervezte.

Tagjaink a következő országos és helyi programokban vettek részt közel 50 fővel, több mint 20 önkéntessel; MMM, gólyafelmérés, gyurgyalag felmérés, madárvédelmi tanácsadás iskoláknak.

MME FEJÉR MEGYEI HELYI CSOPORT

TÁBOROK: nyári, madaras táborozásra három helyen van lehetőség a megyében. Staudunger István a Soponyai-víztározónál tart már több, mint 10 éve rendszeresen táborokat, míg Viszló Levente a Vértes lábánál hasonló ideje.

A HCs szervezésében a Dinnyési Vonuláskutató Tábor működik kilencedik éve. A kezdeti éveket követően fokozatos érdeklődés csökkenés volt megfigyelhető, de 2007-ben ez határozottan megváltozott, ami 2008-ban is megmaradt. A tábor főleg gyerekeknek szól, bemutató és madárgyűrűző tábor, valamint hagyományőrző (veremház, nemez sátor) tábor. Elsősorban a környezeti nevelést kell, hogy szolgálja a jövőben is.

A táborokhoz lehet sorolni az Európai Madármegfigyelő Napok rendezvényeit. Ez egy hosszú hétvégi tábornak is tekinthető. 2008-ban több mint 250 madárbarátot sikerült megmozgatnunk egy hétvége alatt, ami főleg a központi rendezvényünknek köszönhető a nyári tábor helyszínén.

GÓLYAFÉSZEK MAGASÍTÁS, FELMÉRÉS: nagyon kevés azoknak a fészkeknek az aránya, amelyek nincsenek kiemelve, de sokkal több azoknak a száma, amelyek nem biztonságosak, mert a közelükben olyan oszlop, vagy trafó van, amely nagyon veszélyes. Sajnos a tényleges felmérések az utóbbi időben elmaradtak.

VÖRÖSVÉRCSE KÖLTŐLÁDA: 10 vörösvércse költőládát (és egy bagoly) helyeztünk ki nagyfeszültségű oszlopok tartó vázaira a Dinnyési-Fertő környezetében 2008. január végén. Ezekből 4-ben sikeres költés és kirepítés volt, míg további kettőt használtak a madarak rendszeresen.

SZALAKÓTA VÉDELEM ÉS ODÚTELEPÍTÉS: a füleskuvik állomány sikeresen emelkedik, ennek a programnak köszönhetően. Szalakótát az elmúlt 5-6 évben nem sikerült megtelepítenünk a kihelyezett 150-160 fészkek oduban.

RAGADOZÓ MADARAK: a korábban kihelyezett három műfészkek egyikét elfoglalta 1 pár rétisas és 2007-ben sikeresen felneveltek egy fiókát. 2008-ban viszont nem, de folyamatosan jelen vannak a területen, így fészkelésük az idei évben újból várható.

IBA (fontos madár élőhely): a fokozottan védett területeken 7 fészektelep volt, ahol megközelítőleg 110-110 pár nagykovács és kanalasgém költött. Természetesen ezeken, a telepeken, telepek közelében voltak szürkegém, vörösgém, kiskovács, selyemgém és törpegém fészkelések is, csak ezek számát meghatározni sokkal nehezebb, hiszen a fészkek szétszórva a nádas mélyén voltak.

FEJÉR MEGYEI HCS: a csoport munkája nem rossz, de már nem lehet 3-4 önkéntes ember munkájára alapozni ekkora mennyiségű munkát. Az eddigi pályázatait legtöbbször, forráshiány miatt utasították vissza.

MME GÖMÖR-TORNAI HELYI CSOPORT

Az 1986-óta működő H.Cs. tevékenységi köre igen szerteágazó, programjaink a madárvédelem mellett egyéb fajcsoportokat, valamint kutatási és oktatási tevékenységet is érintenek. A H.CS. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében szakmai kapcsolatot tart fent az ANPI-gal és a BNPI-gal, ill. természet- és környezetvédelmi társadalmi szervezetekkel. Hatékony együttműködést épített ki az élővilágra jelentős hatást gyakorló gazdálkodó szervezettel is (pl. ÉMÁSZ NyRt.).

Természet- és környezetvédelmi kutatás, monitoring:

Védett és fokozottan védett állatfajok állományainak felmérése, térképezése, a veszélyeztető hatások megismerése (pl. fehér és fekete gólya, gyöngybagoly, ragadozómadarak, haris, gyurgyalag, partifecske, denevérek, stb.).

Törvényes oltalom alatt nem álló területek értékeinek feltárása természetvédelmi, környezetvédelmi és kultúrtörténeti szempontból (Cserehát, Putnoki-dombság, Aggtelek-Rudabányai-hegyvidék)

Védett és Érzékeny Természeti Területek monitorozása.

Elektromos légvezetékek természetvédelmi felmérése és szigetelése.

Bódva-völgyi Vonuláskutató és Természetvédelmi Tábor működtetése.

Gyepkezelések monitoringja és kutatása.

Természetvédelmi kezelés és fenntartás:

Szünantrópikus fajok megőrzésének gyakorlati munkálatai (pl. épületlakó denevérfajok, fehér gólya, gyöngybagoly esetében, stb.).

Élőhelyrekonstrukció és rehabilitáció (Putnoki-dombság nedves gyepek, gyurgyalag költőtelepek).

Természetvédelmi és környezetvédelmi oktatás, ismeretterjesztés:

2008. augusztus-október hónapokban működtetett természetismereti és madárvonulás-kutató tábor a Bódva-völgyben diákcsoportok részvételével. A tábort kb. 600 látogató és közel 200 önkéntes kereste fel.

Ciconia Hungarica országos oktatási program (gólyavédelmi kiállítás, oktatási anyagok elkészítése).

Ismeretterjesztő előadások szervezése, spec. biológiaórák szervezése.

Gyöngybagoly-védelmi program: működési terület állományfelmérése, ismeretterjesztés, hatósági intézkedések szakmai megalapozása, költőhelyek fenntartása és létesítése.

Gólyavédelmi program: teljes állományfelmérés 220000 ha-on, fészkek előre helyezése, műfészkek és fészektartók kihelyezése, villanyoszlopok szigetelése.

Harisvédelmi program: működési terület állományfelmérése, ismeretterjesztés, hatósági intézkedések szakmai megalapozása.

Gyurgyalag és parti fecske védelmi program: működési terület állományfelmérése, ismeretterjesztés, hatósági intézkedések szakmai megalapozása. 41 lakott telepen 365 pár gyurgyalag.

Gyepkezelési és kutatási program: 50 ha-on természetvédelmi célú kezelések tesztelése és kivitelezése haris, nagy tűzlepke és boglárkalepkék megőrzése érdekében.

Gömör-Tornai Fesztivál Zöld-sziget: Jósvafőn 2008. 07. 24-28. között közel 300 gyerek és 200 felnőtt részvételével zajlott.

Nemzetközi Madármegfigyelő Napok: a helyi csoport 3 helyszínre invitált az érdeklődőket; Perkupa, Szalonna, Meszes.

Bódva-völgyi Természetvédelmi és Madárvonuláskutató Tábor: évről-évre Perkupán kerül megrendezésre, idén 2008. augusztus – október között közel 1000 gyerek és 120 felnőtt fordult meg a táborban.

MME HAJDÚ-BIHAR MEGYEI HELYI CSOPORT

Aktív részvétel az MME központi fajvédelmi programjaiban: ragadozó-madár, haris, gyöngybagoly, gyurgyalag, fehér gólya, szalakóta, tűzokvédelem. Folytattuk az előző években megkezdett vadlúd-kutatási programunkat valamint a veszélyes villanyoszlopok felmérésének munkáját. A Monitoring Központnak a fent sorolt MME által koordinált fajvédelmi programok megyei eredményeit, valamint tagjaink által felmért MMM, RTM, IBA stb. fel-

mérések, szinkronok adatsorait több száz fészkelési adattal rendszeresen megküldjük. Madarász sulis programunk eredményesen működött tovább, hetente tartott termi és havonta terepi foglalkozásokkal, sikeres nyári táborral. Folyamatosan tartunk a megyében előadásokat, kiállításokat, túravezetéseket, bemutatókat. Programjainkon résztvevők száma minimum 1400 gyermek és 220 felnőtt. Elkészült a Calandrella című kiadványunk szerkesztése, aminek új száma várhatóan 2009-ben jelenik meg. Tagjaink és az érdeklődők számára havonta szerveztünk előadásokat és terepi kirándulásokat. Részt vettünk az országos programok helyi szintű szervezésében, ezek közül legsikeresebb az Európai Madármegfigyelő Napokra szervezett programcsokor és az itt elért eredmények, amivel évek óta hangsúlyosan hozzájárulunk az országos szép végeredményekhez minden kategóriában. Tavasszal száz fölötti érdeklődőt vonz a Madarak és fák napja tiszteletére szervezett bemutató madárgyűrzésünk. A lakosság számára három alkalommal szerveztünk bemutató madárgyűrzést. Őszi daruvonulást megfigyelő autóbuzos kirándulások lebonyolítása.

Mi rendeztük a Madarak és Fák Napja Országos Vetélkedő területi fordulóját, ahol szép eredményeket sikerült madarász sulis tanítványainknak elérni. Folyamatosan szervezzük a téli madáretetést valamint az odútelepeink karbantartását, fejlesztését.

Együttműködési szerződést készítettünk elő, és írtunk alá a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságával. Rendszeresen megjelenünk a helyi sajtóban programjainkkal, több cikk és több helyi tévés riport hangzott el az egyesületi munkánkról. A Madártávlatban több oldalas bemutató cikk jelent meg a Hajdú- Bihari Csoport munkájáról. Az MME tízezredik fizető tagjaként a csoportunk madarászát köszönthettük.

MME HEVES MEGYEI HELYI CSOPORT

Ragadozómadár-munkacsoport:

Parlagi sas (Aquila heliaca): A 11 ellenőrzött költésből 5 volt a hegyvidéken, és 6 a Mátraalján, illetve a Zagyva völgyében. Egy territóriumban még mozogtak madarak, de az ott lévő fészket sem rakták meg. 3 költés még költés közben megghiúsult, a maradék 8 költésből összesen 12 fióka repült ki. Ez átlagosan 1,5 fióka/fészkek, gyengébb a tavalyi eredményénél. A fészkenkénti fiókaszám 4x1 és 4x2 fióka. Egy helyen a fészkek az egyik nyári viharban leszakadt, két nagy fióka volt benne. Amire megtaláltuk, az egyik sajnos elpusztult. A másikat megmentettük, és a pár közelben lévő, régebbi fészkebe helyeztük át, ahol a szülők tovább etették, és innen a fióka sikeresen kirepült.

Békászó sas (Aquila pomarina): A keleti Mátrában 1 revír, költő pár költési eredményét nem ismerjük.

Hamvas rétihéja (Circus pygargus): Az általunk kutatott, a Mátrától délre eső területen, az eddig ismert hamvas rétihéja élőhelyeken idén nem találtunk költő párat. Költésidőben összesen egy alkalommal figyeltünk meg Nagyfügednél 2 öreg hímeket.

Vándorsólyom (Falco peregrinus): A Mátrában egy helyen volt sikeres költés, két hím és egy tojó fióka repült ki.

Kerecsensólyom (Falco cherrug): A Mátrában egy költésről sem tudtunk. A hegységtől délre és keletre, a megye domb- és síkvidéki területein 24 induló költésből 6 sikertelen volt. A maradék 18 sikeres költésből 59 fióka repült ki. A fiókaszámok: 1x1, 4x2, 5x3, 5x4 és 3x5 fióka, a fészkenkénti fiókaszám átlaga 3,28.

Kabasólyom (Falco subbuteo): Összesen két revírt ismertünk (Csány, Rózsaszentmárton).

Vörösvércse (Falco tinnunculus): Több helyen találtuk magasfeszültségű vezetékek oszlopain, kerecsenládákban, illetve fákon költve (Hortnál, Atkár közelében, Adácsnál, Karácsondnál, Herédnél, Hatvan mellett, Nagygomosnál, stb.).

Kék vércse (Falco vespertinus): Hevesvezekénynél a Rakottyáson akácfasorban és tölgyesben 4 pár költött.

Uhu (Bubo bubo): Az idei költés nagyon gyenge volt. Az eddig ismert négy mátrai költőhelyből két helyen nem találtuk meg a madarakat. Egy helyen a költést tönkretette az egyik vihar, csak egy helyen volt sikeres költés, de a fiókaszámot nem ismerjük.

Urali bagoly (Strix uralensis): A tél folyamán még három odút sikerült kihelyezni a Mátrában, de ennek ellenére idén egy odúban sem volt költés.

A programban résztvevők: **Dr.Solti Béla**, Kazsu Attila, Urbán László

2008. évi fehér gólya felmérés:

Az idei évben jó átlagban költöttek a madarak, az időjárás sem volt különösebben szélsőséges a költési időben. Sajnos csökkent a felmérésben résztvevők száma, vagyis közel sem teljes a felmért települések összessége. Az adatok röviden: 68 településen 121 fészek ellenőrzése során 54-ben regisztráltunk költést. Ezekből 154 fiókát röptettek ki a szülők, a fészkenkénti átlag: 2,88 pd.

Felmérők: Antal András, Baranyiné T. Emma, Dr. Solti Béla, Jusztin Balázs, Király Tamás, Tasnádi László, **Szabó Tibor**

Gyurgyalag-partifecske felmérés:

Nőtt a felmért területek nagysága, és a programban résztvevők száma. Idén az egyik élőhelyen – a horti önkormányzat hathatós segítségével – két falat megtisztítottunk a cserjéktől, a fészkelőüregek elé felnőtt akácfákat pedig kivágtuk, jó pár évre biztosítva a madarak zavartalan költését. A hivatallal együttműködünk a helyi védettség megteremtésén. A költési eredmények átlagosnak mondhatóak az idén, nincs jelentős eltérés egyik fajnál sem a tavalyi adatokhoz viszonyítva. Partifecskéből mintegy 260, gyurgyalagból 156 pár költését regisztráltuk 2008-ban.

A felmérésben részt vettek: Czikora János, Jusztin Balázs, Király Tamás, Dr. Solti Béla, Magos Gábor, **Szabó Tibor**

Odútelepek ellenőrzése:

Az idén két helyen: a mátrafüredi parkerdőben ill. a Sár-hegyen kihelyezett odúkat ellenőriztük május 16-án.

Az adatok:	seregély:	1odú: 4 fióka
	örvös légykapó:	1odú: 6 tojás
	széncinege:	2 odú: 14 fióka
	kékcinege:	4 odú: 40 fióka

Egy odúban 8db tojást (kék, -vagy széncinege) találtunk, egy odúból bizonyíthatóan széncinege röptetett fiókákat, további 4 odúban fészekanyagot találtunk, 6 odúban pele nyomaira bukkantunk,(egy esetben maga az állat is – nagy pele – ott tartózkodott), és négy odú volt, (mind C-típusú!) amiben nem találtunk semmiféle nyomot.

A madarak védelme, költésük elősegítése jelen esetben különösen fontos volt abból a szempontból, hogy az élőhely, ahová telepítettük az odútelepet, viszonylag fiatal tölgyes. Kevés az öreg, odvas fa, ahol egyébként meg tudtak volna telepedni ezek a madarak.

A programban részt vettek: Fülöpné Patlók Zsuzsanna, Mezei Sándor, Tóth Teodóra, Szabó Tibor, **Urbán László**

Gyöngybagoly védelmi program:

Az idén 28 településen ellenőriztük az általunk kihelyezett költőládákat, és 20 esetben tapasztaltunk költést, ez esetekben a fiókákat meg is gyűrűztük. Majdnem mindig templomépületekben történt a költés, egy esetben (Adács) akadtunk családi ház melléképületében a költőhelyre.

Eredmények: Boldog: 5pd, Szihalom: 2pd, Tizzasüly: 3pd, Tarnaméra: 6pd, Zaránk: 7pd, Vámosgyörk: 7pd, Ecséd: 3pd, Lőrinci: 6pd, Gyöngyóshalász: 9pd, Kompolt: 6pd, Kápolna: 6pd, Ludas: 7pd, Halmajugra:12 pd, Egyházasdengeleg: 4pd, Hatvan: 4pd, Csány: 7pd, Adács: 4pd, Ludas 1pd, Zaránk: 2pd, Visznek: 10pd.

A programban részt vett: **Jusztin Balázs**, Király Tamás

Megjegyzés: **kiemelve:** az adott program felelőse.

HCS-hírek:

Az év folyamán két taggyűlést tartottunk, március 29-én és november 15-én. A helyszín a Mátrai Tájvédelmi Körzet épülete volt, Mátrafüreden. A HCS. taglétszáma (fizető tagok!) 70 fő.

2008. 07.28-án csónakos madármegfigyelő túrát szerveztünk a Tisza-tavon. A programon 11 fő vett részt.

2008. 08.21-től 08.27-ig természetvédelmi és madárgyűrűző tábort tartottunk a Gyöbgyöst tónál, 17 fő részvételével.

MME KAPOSVÁRI HELYI CSOPORT

A téli időszakban kihasználtuk, hogy a fákon nincs lomb, így könnyebb olyan szakmai tevékenységet folytatni, melynek célja a ragadozó és egyéb madarak fészkeinek monitoringja. Fészekkereső túránk tavalyi célpontja a Zselic Dennai erdőrésze volt.

Az első tavaszi hangulatú terepi madarászás a Sasleső elnevezésű kirándulás volt, melyet a Boronka melléki TK-be szerveztünk. Itt természetesen nemcsak rétisast próbáltuk megfigyelni (akkor éppen nem is sikerült), hanem a vizek felé tartó varangyok, az ébredő erdők, a nyílófélben lévő keltikék, és más korai virágok, na meg az erdő madarainak titkait. Nemcsak tagokat érdekelt ez a túra.

Májusban volt talán a legtöbb teendők, programunk. Egy jól sikerült Madarak, fák napi akadályversennyel indult a hónap, melyet a helyi önkormányzattal karöltve szerveztünk Várdára, a madárbarát településre. Szintén májusban megtartottuk a Fülemülék éjszakája országos rendezvénysorozat kaposvári állomását is, tavaly a Cseri parkban. Ekkor került sor a tavasz elején a Berzsenyi parkba kihelyezett fészekodúk ellenőrzésére is – amely munkát hamarosan megismételjük. Akkor még nem volt a 10 db odú között lakott. Végül még mindig májusban belevetettük magunkat a Ropoly mélyén lévő ősbükkösbe, ez is egy kirándulás volt.

Június 1-jei forró napon néhány érdeklődővel Rétszilásra utaztunk, hogy a nádas madarait figyeljük meg, ez a kirándulás a Dombóvári helyi csoporttal közös szervezésben zajlott.

Szerepeltünk az Európai Gólyás Települések Találkozóján, Nagybjomban – MME – stand felállításával, ahol az egyesület tevékenységét népszerűsítettük, és egy gólyás szakmai előadással. Hasonló standot állítottunk fel a nyár végén a jutai és a várdai falunapon is.

Az augusztusi esőzések arra készítettek, hogy Boronkán gombász-túrát tartsunk, szakember vezetésével, de a vargányákat akkor nem találtunk.

Nagyszabású, országos rendezvény minden év októberének első hétvégén az Európai Madármegfigyelő Napok, melyben 3. éve veszünk részt szervezőként. Ennek kapcsán az Orci réten tartottunk madárgyűrűzési bemutatót. A széleskörű hirdetéseknek, melyet a különböző sajtóorgánokban tettünk, és természetesen a napsütéses őszi időnek is köszönhetően több, mint 100 fő látogatott ki erre a rendezvényre.

Az év zárásaként 3 napos önköltséges hortobágyi kirándulást szerveztünk a daruvonulás megfigyelésének céljával.

Madárgyűrűzés: A 2008-as évben az elmúlt év tapasztalataiból kiindulva gyűrűzéseink legnagyobb részét az Orci rétre, a patak árterében meghúzódó bokroshoz szerveztük. Ennek fő célja az volt, hogy minél pontosabb képet kapjunk a patak völgyében vonuló madarak számáról és összetételéről. Persze a gyűrűzéseinket soha nem a madarak tömeges megfogása mozgatta, hanem hogy a kilátogatók egyből beleláthassanak a madárvonulás izgalmas világába.

Az év során összesen 37 faj 314 példányát gyűrűztük meg és 39 madarat fogtunk vissza. A visszafogásaink jelentősen emelkedtek az elmúlt évhez képest, mely annak köszönhető, hogy igyekeztünk mindig azonos helyen felállítani a hálónkat.

A tavaszi-őszi madárvonulás vizsgálata mellett kiemelt szerepet tölt be a helyi gyűrűzésben a téli madárgyűrűzés. Ezek alkalmával viszonylag rövid időn belül sok érdekes madarat tudunk az érdeklődőknek bemutatni. A 2008-as évben a Kaposvári Egyetem parkja mellett a várdai madárbarát kertben is tartottunk bemutató gyűrűzést az érdeklődőknek.

RTM program: Ritka és Telepesen fészkelő Madaraink monitoring program keretében először mértük fel 2008-ban a Boronka Melléki TK-et. A felmérésben résztvevő tagjaink bejárták az általuk választott területet, és tartalmas kirándulásaik során találtak néhány feketególya és rétisas fészket is, valamint kisebb gyurgyalag falakat. A felméréseket februártól kezdték, és egészen nyárig folytatták. Sokszor a terep, vagy a növényzet tette fáradságos-

sá a felmérést, de a vidék szépsége kárpótolt mindenkit. Számítunk arra is, hogy a jövőben több tagtársunk is besegít ebbe. Várjuk mindenkinek a jelentkezését.

Sérült madarak: A tavalyi taggyűlést követően már felvetődött a kérdés, el tudjuk-e helyezni azokat a sérült madarakat amelyeket a tagjaink, vagy a lakosság többi tagja talál. Ezért nagyon gyorsan lépésre szántuk el magunkat. Nem is kellett keresgélni sokáig, mert hamar rá akadtunk Pintér Attilára, aki nagyszerűen bánik ezekkel a szerencsétlenül járt állatokkal, és szakértelme minket is hamar meggyőzött. A szomorú tények sajnos azok, hogy a két fehér gólyát, és a hozzánk került egerészölyv egyikét sem sikerült megmenteni, de reméljük, a jövőben egyre kevesebbszer kell Attilához fordulnunk. Ennek fényében értesítünk minden kedves tagtársat, és madarat szerető embert, ha sérült madarat talál, nyugodtan forduljon hozzánk.

MME KISALFÖLDI HELYI CSOPORT

Az MME Kisalföldi Csoportja, együttműködve a Soproni Helyi Csoporttal, széles körű faj- és élőhelyvédelmi, környezeti nevelési és szemléletformáló munkát végzett 2008-ban is Győr-Moson-Sopron Megye területén.

Védelmi programok, monitoring:

Elvégeztük a fehér gólya állományfelmérését, ami 1984. óta folyamatosan minden évben megtörténik. Ebben az évben 199 településen 229 db fészket ellenőriztünk, amelyek közül 166 fészkek volt lakott.

A megyei gyöngybagolyvédelmi program során elvégeztük a korábban kihelyezett 26 költőláda ellenőrzését, karbantartását, amelyekből 56 gyöngybagolyfióka repült ki.

Tagjaink 84db mesterséges fészekodút kezelnek, amelyekből 6 madárfaj 545 fiókája repült ki 2008-ban.

A fertői és a hansági vízimadár monitoring keretében heti gyakoriságú megfigyeléseket végeztek a csoport tagjai.

A harisvédelmi program során kb. 5200 ha potenciális költőhelyet mértünk fel, 21 revírt regisztrálva.

A hansági Fehér-tó helyszínnel 2008-ban bekapcsolódtunk a CES programba, 68 m függőhálóval végezve a madárbefogást és gyűrűzést.

Környezeti nevelés, szemléletformálás:

A Gyórszentiváni Madárbarát Kör kéthetenként tart összejeveteleket, amelyeken előadások, odú és etető készítő műhelyfoglalkozások, etetőanyag csomagolás és terepi kirándulások zajlanak, átlag 10-12 fő részvételével.

A Gyórszentiváni Madárbarát Kör a gyórszentiváni általános iskolában december elején madáretető készítést szervezett 25 gyermek részvételével.

Gyórszentivánon decemberben madáretetést népszerűsítő rendezvényt tartottunk, napraforgó osztással egybekötve, ahol több, mint 100 érdeklődő kereste fel sátrunkat.

Nagyobb mennyiségű napraforgómagot szereztünk be egy termelőtől, amit a tagság nagyon kedvező termelői áron (65 Ft/kg) vásárolhatott meg.

A Fülemlék Éjszakája rendezvényt 4 helyszínen rendeztük meg 85 résztvevővel.

Madarak és Fák Napi rendezvényt 3 helyszínen tartottunk, közel 500 gyermek részvételével.

Az Európai Madármegfigyelő Nap alkalmával 2 helyszínen 34 ember figyelte a madarakat.

Szeptemberben a lébényi általános iskolában természetvédelmi szakkört indítottunk. A kezdeményezést a helyi önkormányzat is támogatja, a heti rendszerességű foglalkozásokon 4-10 gyermek vesz részt rendszeresen, de a 2009-re tervezett kiemelt programjainkkal remélhetőleg jóval több általános iskolást tudunk majd megmozgatni.

MME KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI HELYI CSOPORT

Kiemelt tevékenységük volt a tárgyévben a XVIII. Hopp Ferenc Madarász Tábor (Naszály, Ferencmajori-halastavak 2008.08.10-30., közel 60 fő részvételével) és a VIII. Tatai Vadlúd Sokadalom megszervezése, lebonyolítása (Tata, 2008. november 28-29., 4500 fő).

A csoport aktivistái közel 4500 gyermek számára tartottak előadásokat, szakvezetéseket, erdei iskola programokat a megyei teljes területén.

Az Európai Madármegfigyelő Napok október 5. Naszály-Ferencmajorban rendeztük meg, 110 fő részvételével.

Országos programokhoz kapcsolódva szerveztük meg a vízimadár állomány-felmérést és nemzetközi szinkront minden hó közepén, a gyöngybagoly-, haris-, fehér és fekete gólya-, ragadozómadár-védelmi programot, a gyurgyalag és parti fecske állomány-felmérő programot, valamint a Mindennapi Madaraink Monitoring Programját (MMM).

Megszerveztük a vadlúd monitoring programot két hetente a megye három kiemelt vadlúd gyülekező helyszínén (Tatai Öreg-tó, nyergesújfalui Duna-szakasz, naszályi Ferencmajori-halastavak).

MME NÓGRÁD MEGYEI HELYI CSOPORT

A Helyi Csoportunk 1975-ben alakult, és Nógrád megye teljes területén működik. Itt fejt ki madár- és természetvédelmi tevékenységét, gyűjt és szolgáltat természetvédelmi adatokat, információkat. Tagságunk évek óta 170-200 fő között mozog. Önkénteseink nagy része is közülük kerül ki, de a különböző programjaink keretében (béka- és madármentés, gyűrűzés, stb.) 50-60 fő évről évre bekapcsolódik a tevékenységünkbe. Gyűrűző táborunkban 100 fő, erdei iskolai programjainkon 1500-2000 fő fordult meg. Különböző intézményekben, klubokban tartott előadásainkat kb. 500 fő látta. Az érdeklődők többsége a fiatalabb korosztályból került ki. Általános természetvédelmi és környezetvédelmi információs szolgáltatást végzünk, illetve speciális természeti értékmentést. Felmérési, kutatási és monitoring szakmai programjainkban 30 fő vett részt.

Erdei iskola programok: tagjaink több erdei iskola szolgáltatóval együttműködve közel 100 foglalkozást tartottak általános és középiskolások számára április és október közt.

Előadások: több témakörben (madarak, természetvédelem, tájak), közel 20 előadást tartottak tagjai különböző intézményekben, klubokban.

Fehér gólyás vándorkiállítás: tavaly ősz óta indítottuk útnak előadással egybekötött fehér gólyás vándorkiállításunkat, mely általános iskolákban és művelődési intézményekben volt látható. 2008-ban Szügyben volt látható.

Fülemülék éjszakája: hat helyszínen; Dejtáron, Balassagyarmaton, Drégelypalánkon, Nagyoroszipan, Szügyben, Salgótarjánban 150 fő vett részt a programon.

Európai Madármegfigyelő Napok: Drégelypalánkon és a Medves-fennsíkon 80 fő vett részt összesen a rendezvényen.

Dejtári gyűrűző tábor: évek óta megrendezésre kerülő táborunkban; 52 faj 716 egyedét gyűrűztünk meg és mintegy 50 fő fordult meg az egy hét alatt.

Kirándulások: tavasszal a Karancsra, ősszel pedig a Hortobágyra szerveztük kirándulást melyen tagjaink, illetve érdeklődők vettek részt összesen mintegy 50 fő.

Magazin műsor készítése: Hegykoszorú címmel egy új környezetvédelmi magazint indítottunk el a Salgótarjáni Városi Televízióban, melynek célja a természeti értékek bemutatásán keresztül a helyi lakosság szemléletformálása. 2008-ban 4 adást ért meg a műsor, melyet anyagilag Salgótarján Megyei Jogú Város Önkormányzata támogattott

Felmérések: két nagy felmérő programunk volt, az egyik a fehér gólya itt a teljes megyei állományt sikerült felmérnünk, a másik pedig a Monitoring Központ megbízásából végzett 5 nyílt és 6 erdei madárfaj állományának felmérése 16+3 mintaterületen. Emellett közel 20 fővel végeztük a többi fokozottan védett madár faj felmérését, így többek között a fekete gólya, parlagi sas, békászó sas, uráli bagoly, uhu, fehérhátú fakopáncs állományára vonatkozóan.

Monitoring: tevékenységünkbe 30 fő csatlakozott. A programok: Mindennapi Madarak Monitoringja, Kedvenc Madarászhelyem, Középfeszültségű Oszlopfelmérés, Téli sasszinkron, Vonuló Vízimadár Szinkron.

Odú, láda és műfészek kihelyezés: a területileg illetékes természetvédelmi kezelőkkel és az MME országos programvezetőivel együttműködve egy új műfészket, 8 kerecsen ládát, 4 uráli odút és 2 füleskuvik odút helyeztünk ki. Tagjaink, az általuk működtetett odútelepeket folyamatosan karbantartják és pótolják a hiányzókat.

MME NYÍREGYHÁZI HELYI CSOPORT

A csoport keretében 1986 óta folyó tiszai partifecske integrált monitoring felmérések és kutatások a 2008 során végzett tevékenységeink alapján továbbra is széleskörű nemzetközi és hazai ismertséggel és elismertséggel rendelkeznek úgy, hogy ezen intenzív terepi munkát igénylő vizsgálatokat nagyrészt tagtársaink önkéntes közreműködésével valósítottuk meg. A Tisza Tokaj-Tiszatelek közötti szakaszán zajló rendszeres felmérő és gyűrűző munkánk részét képezi a „Teelő, vonuló és fészkelő területek időjárásai és élőhelyi jellemzőinek szezonon belüli és közötti hatásai egy vonuló madárfaj állományára” című OTKA # K69068 pályázatnak. Csoportunk 2008-ban szervezte és végezte a partifecske országos felmérését és védelmét szolgáló természetvédelmi munkát. Eredményesen üzemeltettük a „Partifecske Hírek” WEB alapú információs rendszert (<http://www.partifecske.mme.hu>). A Szabolcs községben lévő Madárvártánkat sikeresen tudtuk üzemeltetni a kutatási támogatások, valamint az NCA pályázat támogatásával. Csoportunk életében meghatározó jelentőséggel bír a június végén megrendezett Akció Riparia tábor. A közel 25 résztvevővel lebonyolított tábor sikeresen valósította meg a kitűzött szakmai célokat és jó hangulatú, élményekben gazdag lehetőséget adott a résztvevőknek. 2008 szeptemberében több, mint 100 legyengült füsti fecske mesterséges táplálását és sikeres szabadon engedését végeztük el.

2008 során több hazai és nemzetközi fórumon számoltunk be kutatási eredményeinkről meghívott előadásokban, így az NSF-MIGRATE „Nemzetközi madárvonulás technológiai” kurzusán Newportban (USA), az Amerikai Ornitológus Unió (AOU), Cooper Ornitológus Társaság (SCO), Kanadai Ornitológus Társaság (SCO) Kongresszusán Portlandban (USA), MME VII Tudományos Ülésén Baján, valamint az V. Magyar Természetvédelmi Biológiai Konferencián Nyíregyházán.

A tagságunkkal és az MME, benne a Helyi Csoportunk munkája iránt érdeklődők széles körével való kapcsolattartásban, nagy szerepet szántunk a tavaszi és őszi időszakban megrendezett taggyűléseknek, az áprilisi „Fülemülék éjszakája”, a május és július között a szabolcsi Madárvárta adta táborozási lehetőségeknek, az évszázó taggyűlésnek, a helyi sajtó, rádióban és televíziókban munkánkról beszámoló cikkeknek, műsoroknak.

MME SOPRONI HELYI CSOPORT

Összejöveteleink 2006-tól a Breuer György Madártani és Természetvédelmi Szabadegyetem keretében kerülnek megrendezésre. Előadásainkat tavaszi, (három alkalom) és őszi (négy alkalom) szemeszterbe szerveztük és a TIT Sopron székházában tartottuk. Ezek pontos időpontjai és az előadások címe a városban plakátokon, a TIT Sopron programfüzetében, a helyi sajtóban rendszeresen megjelentek. Ezeken mintegy 250 fő vett részt. Január 01-dec.31 között heti madárszámlálást végeztünk Mekszikópusztán a Fertő mellékén, háttéradatokat szolgáltatva az aktív természetvédelmi munkához a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság természet-megőrzési tevékenységéhez. Ez a kapcsolat kétoldalú előnyökkel is jár, mivel alkalmanként, főleg eszközhasználati, illetve helyiségbeli támogatást is kapunk tőlük. Márciusban kiadtuk a Szélkiáltó c. madártani periodika 13. számát nyomtatott formában 250 példányban, de elérhető digitális formátumban is. Március és június vége között, aktív tagjaink madárfaunisztikai adatokat gyűjtöttek a Fertő-tájban, egy évek múlva esedékes „Fertő vidék madarai” könyvhöz (9 fő). Májusban 15 külföldi vendéget kalauzoltunk a Fertő és a Hanság vidékén, akikkel már évtizedes kapcsolatot ápolunk. Évek óta szervezzük a helyi CES mintavételt a Fertőnél, melyen egyre több tagtársunk vesz részt (16 fő).

Három fő vett részt az MMM felmérő programjában. Ősztől tavaszig tagtársaink részt vettek az osztrák-magyar vadlúd szinkron-számlálásokban. Több tagtársunk vett részt a Kisalföld és a Mosoni-sík ragadozómadár-állományának felmérésében. Sikeres szerezsensirály és nyári lúd gyűrűző programot bonyolítottunk le. Október első hétvégéjén megszerveztük a Fertő keleti partjainál a Nemzetközi Madármegfigyelő Napok - már hagyományos - helyi rendezvényét, a FHNPI Oktatási osztályával közösen, 97 fő részvételével. Természetfotó kiállítást szerveztünk Pellingert Attila HCS. elnök fotóiból, amelyet azóta min.1000 fő tekintett meg. Terepi bemutatókkal illetve szakvezetéssel támogattuk az Ágfalvi Általános Iskola környezeti nevelési programját. Tovább fejlesztettük a már meglévő és működő honlapunkat. (<http://mmesopron.freeweb.hu>)

MME SZATMÁR-BEREGI HELYI CSOPORT

Megújult Helyi Csoportunk 2008-ban – munkahely-változtatás miatt – részben új vezetőséggel kezdett neki az eltervezett feladatoknak. Célunk továbbra is, hogy a térség érdeklődő fiataljainak és nem csak fiataljainak lehetőséget nyújtsunk a különböző madár- és természetvédelmi munkákba való bekapcsolódásra. Így május-június során több tag és érdeklődő bekapcsolódott a térség egyik legnagyobb fajvédelmi munkájának, a harisfelmérés egy speciális módszerébe.

Következő nagy megmozdulásunk az Európai Madármegfigyelő Napok volt, október első hétvégéjén. Helyszínül a Cégénydányádi Park Természetvédelmi Területet szolgált, ahol a reggeli kiadós eső ellenére is több, mint 80 általános és középiskolás diák, valamint pedagógusaik tapasztalta meg a terepi madarászás mikéntjét. Továbbá megismerkedhettek a madárgyűrűzés történelmével, gyakorlati hasznával, s nem utolsósorban figyelemmel követhették konkrétan a gyűrűzés folyamatát is.

Az előttünk álló évben célul tűztük ki a már elkezdett programok folytatását, hagyománnyá formálását, és nagy hangsúlyt szeretnénk fektetni a környék általános iskolás tanulóira, óvodásaira is. Ennek keretében a madárvédelmet és az egyesületet népszerűsítő előadások rendszeres megtartására kerülne sor.

MME SZEKSZÁRDI HELYI CSOPORT

A helyi csoport a tagjai segítségével több közösségi és természetvédelmi tevékenységet végzett. Felsorolás a 2008 évi programjainkról: madárkalács gyűrés, szátkai odúkarbantartás, gyűrűzési bemutató, téli gyűrűzés, napraforgó kiosztás, "Eszterág" természetvédelmi vetélkedő, Madarász suli, nyári madarász tábor, Madármegfigyelő Nap, Fülemülék éjszakája, Szemétygyűjtés a Csörge-tónál, havonkénti helyi csoport ülések, előadások, sérült, beteg madarak mentése, élőhely kutatás a Völgység-pataknál, denevérkutatás.

Ebben az évben 50 fő érdeklődőt fogadtunk a Szolgáltató Irodánkban. Önálló MME sátorral vettünk részt a szekszárdi Szent László Napon, ahol 500fő érdeklődött. Működési területünkön 15 db Vörös vércse költő ládát helyeztünk ki az idén.

Rendezvényeinken összességében közel 700 fő vett részt melynek fele gyerek, fele felnőtt korú volt.

Szervezet fejlesztés:

Taglétszám: kb.60 fő

Levelezési létszám: kb.100 fő

Tagtoborzás: Madárbarát kert!

Iroda: 2000.december óta folyamatosan működik, heti 1 nap fogadóórával, jelenleg részmunkaidős önkéntes irodavezető közreműködésével.

Hcs. ülések: évi 10 alkalommal előadások, úti filmek, kiállítások.

Probléma az utánpótlásunk erőteljes fogyatkozása!

Szakmai munka:

Tolna m-i Ragadozómadárvédelem: 1 pályázat, 2-3 önkéntes

Vércse költőládák /15 db/ kihelyezése a Sárközben.

Országos fajvédelmi programok:

- gyurgyalag: pályázati támogatás nélkül, de 5-6 önkéntes folyamatosan dolgozik

- haris: 1 rész-pályázat, 2 önkéntes

- ragadozó: 1 rész-pályázat,2-3 önkéntes

Madárgyűrűzés: 2-3 tag végzi csak,1 db CES állomás működik, gyűrűző hétvége 6-8/év.

Faunisztika: rendszeres megfigyelésekről adatbázis nincs!

Komplex élőhely kutatás és nyári tábor a Völgység-pataknál:4-5 fő.

Szakmai propaganda programok:

Odútelepek: Kórház: 30 db, Szálka-I: 40 db, Szálka-II: 30 db. Fadd és Sötétvölgy: évek alatt tönkrementek, felújítás nem történt

Téli madáretetés: kb.10 mázsa napraforgó, madárkalács gyártás, sok új érdeklődő-főleg nyugdíjas!

Madárbarát kert mozgalom: szintentartás a propagandában, egyre szaporodó önkéntes jelentkezők.

Madármentő akciók: egyre több megkeresés, segélykérő telefonok! Kb. 50%-os sikerarány!

Táborok:

Fadd a madarász sulisoknak meghirdetve,25 fő részvételével.

Kommunikáció, sajtó:

-MME Titkárság: jó munkakapcsolat

-TMTA: bővülő munkakapcsolat

-DDNP: kapcsolattartás a természetvédelmi örökön -volt tagjainkon-keresztül

-Népújság, VTV, Rádiók: ritka, de rendszeres megjelenés a sajtóban

-Önkormányzatok, civil szervezetek: szórványos megkeresések,sikeres önkormányzati pályázat,melyet a működéshez tudunk felhasználni.

-Iroda: még mindig nem kellően kihasznált,bár újabban más,szintén természetvédelmi profilú civil szervezeteknek is helyt adunk /pl.Tolna Megyei Természetvédelmi Alapítvány, Természet Jogaiért Alapítvány/.

Szemléletformálás,ifjúsági nevelés:

-Madarász Suli: nyugdíjas pedagógusunk folyamatosan szervezi,postai úton táv-vetélkedőket,terepi programokat végeztünk.

-Madarász Ovi: „oldalágon” besegítünk a működő óvodáknak/Paks, Szekszárd/

-Madarak és Fák Napja: 2008-ban elmosta az eső

-Szemétgyűjtés a Csörge-tónál: sajnos ezt is elmosta az eső

-Fülemülék éjszakája a kórház parkban: hagyományosan sikeres,20-30 résztvevő.

-Madármegfigyelő Nap: szűkösebb részvétellel, de megszerveztük.

-MME sátor a szekszárdi Szent László Napokon: sok civil érdeklődő látogatónk volt.

-Faliújság, pedagógusok: lanyhuló kapcsolatok

-Tagság utánpótlása, fiatalítás: a jövőnk záloga- lenne- sajnos szerény eredmények !!!

MME TISZAVASVÁRI HELYI CSOPORT

A Herman Ottó csoport 1976-ban alakult, Tiszavasváriban, azzal a céllal, hogy a helyi jelentőségű természetvédelmi értékeket feltárja és a megóvásával kapcsolatos tevékenységeket, előmozdítsa, valamint a környezetvédelmi szemlélet terjesztését elősegítse. Működési területünk Rakamaz, Tiszanagyfalu Tiszaeszlár, Tiszalök, Tiszadob, Tiszadada, Tiszadob és Tiszavasvári térsége, ahol az országos és a helyi jelentőségű természeti értékeket óvjuk.

1990 óta több sikeres programot végeztünk, ami egyrészt országos programba illeszkedik, másrészt helyi kutatásként végezzük, így 2008-ban a következőket végeztük

Vízimadár-szinkron program: a csoport 1997 óta végzi havi rendszerességgel a környék jelentős vizes élőhelyeinek (Fehér-szík, halastavak, Tisza) szinkronozását. Ez a program havi rendszerességénél fogva a tagság megtartását jól szolgálja, mert általában 5-10 fő vesz részt rajta.

Mindennapi Madaraink Monitoringja program (MMM): A program neve is mutatja, hogy azokat a madarakat méri fel, amik a mindennapi környezetünkben élnek, tehát a mezőgazdasági, városi és egyéb rurális területeken. Tiszavasvári területén 3 tag végzi ennek a programnak a lebonyolítását.

A madárvédelmi (79/409/EGK) és az élőhelyvédelmi (92/43/EGK) irányelveknek megfelelő monitorozás előkészítése” c. projekten való részvétel: Összesen 20 UTM négyzetben végeztünk a Felső-Tiszán és a Kesznyéteni TK-ban RTM és MMM és VVM rendszerű monitorozást 3 tag részvételével.

Madármegfigyelő nap szervezése: 2008 őszén is megrendeztük a Tiszalöki-parkerdőben.

Fehér gólya fészkelő állományának felmérése a fenti településeken.

Természetvédelmi és Ornitológiai Tábor szervezése: A XXXIV: Természetvédelmi és Ornitológiai Tábort Lipót mellett rendeztük meg 2008. június 28. - július 5.-ig között 240 fővel.

MME VAS MEGYEI HELYI CSOPORT

2008. január 19-én rendeztük meg 50 fő részvételével a hazai madárgyűrűzés centenáriumának nyitórendezvényét a kőszegi Bechtold István Természetvédelmi Látogatóközpontban. 2008. március 20-án a Madarak és Fák Napja országos vetélkedő területi fordulóját tartottuk meg Szombathelyen, melyen kilenc 3 fős csapat vett részt.

Március 29-től április 6-ig tartott a tavaszi Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrűző Táborunk, melynek során 27 faj 351 példányát gyűrűztük meg. Áprilisban ötödször indítottuk el az Állandó Ráfordítású Helyek madármonitoring és madárgyűrűzési programunkat a Tömördi Madárvártán, 33 faj 277 példányát gyűrűztük. Július 27-től november 9-ig tizenegyedik alkalommal folyamatosan működött az őszi Tömördi Természetvédelmi és Madárgyűrűző Programunk. A több mint három hónap alatt 87 faj 7066 példányát jelöltük meg. A Tömördi Madárvárta munkájában több mint 400 fiatal vett részt 2009-ben az óvodásoktól az egyetemistákig. A tömördi réteken elvégeztük a füves élőhely fenntartását szolgáló cserje és fa kivágásokat. Egy angol nyelvű kiadványban összegeztük a Tömördi Madárvárta 10 éves madárgyűrűzési eredményeit. Két előadással vettünk részt az MME VII. Tudományos Ülésén.

A Madarász Suli és Madarász Ovi nevelési programunk keretében havonta két alkalommal rendeztünk foglalkozásokat, melyeken 20-25 gyerek vett részt rendszeresen. Madárgyűrűzési bemutatót szerveztünk az Európai Madármegfigyelő Napok alkalmából.

Folyamatosan végeztük a fehér gólya, gyurgyalag és kételtű állományfelméréseket Vas megyében. Két helyen került sor gólyafészek áthelyezésre.

A téli madáretetéshez idén 12 q napraforgót osztottunk szét aktív tagjaink között.

MME VESZPRÉM MEGYEI HELYI CSOPORT

2008-ban is folytattuk a jól bevált programjainkat, februárban „100 éves a madárgyűrűzés Magyarországon” előadást tartott Karcza Zsolt a gyűrűző központ vezetője, az érdeklődőkön kívül sikerült média és sajtószereléshez jutnunk. A Veszprém TV interjút készített és rövid filmanyaggal mutatta be a programunkat. Körülbelül 25-30 fő volt jelen az eseményen.

Márciusban az Erdészeti Egyesülettel közösen, Molnár V. Attila Kitaibel könyvét mutattuk be a szépszájú közönségnek, a jelenlevők számát 50-60 főre tehetjük. Itt is komoly sajtó és média bemutatkozásra volt lehetőségünk. Mindkét rendezvény lehetőséget adott arra, hogy az egyesületünket, helyi csoportunkat bemutathassuk.

A következő nagyobb rendezvényünk volt a „Madarak és fák napja”, amit Veszprémben az Állatkertnél tartottunk, ahol Vasvári Miklós emléktábláját koszorúztuk meg közösen, majd a Gulyadombon egész napos gyűrűzési

bemutatót tartottunk, itt az érdeklődők száma 20-30 fő volt. Az itteni program mellett a pápai tagjaink is jól sikerült rendezvényen népszerűsítették e jeles napot. A Nemzeti Parkos kollégáink kérésére bemutató gyűrűzést tartottunk a pécselyi Kistónál óvodásoknak és iskolásoknak, elmondhatjuk, hogy sikeres volt, hiszen idén is meghívásunk van. Szintén ilyen meghívásnak tettünk eleget Köveskálon, a siker ott sem maradt el. A gyűrűzés mellett szóltunk a madárvonulásról, a madarokról, az életükről, a védelmükre hívtuk fel a figyelmet. 50-50 gyermek és tanár volt ott és vett részt a rendezvényeken.

Szakmai programjaink: Fehér gólya felmérés 20-25 fővel; Gyurgyalag és Parti fecske felmérés 5-7 fővel; Vízimadár monitoring változó létszámmal; Mindennapi madaraink monitoring szintén változó létszámmal; téli sasszinkron; ragadozó madár felmérés. 2008-ban először végeztünk Fehér gólya fiókagyűrűzést fészeknél Ősiben és Veszprémben, itt is sikerült a megyei napilapot mozgósítanunk, amely képekkel mutatta be az eseményt. Az ott jelenlevőknek nagy élmény volt, bár a helyi, érintett polgárok nem mindegyikének tetszik, hogy a gólya ott van a közelükben. A gyűrűzés egész évben folyt és sokak számára nyújtott igazi élményt.

Az Európai Madármegfigyelő Nap fő rendezvényét, amit Várpalotán tartottuk volna meg immár hagyományosan, a rossz idő meghiúsította, de másnap a királyszentistváni helyszínen, 10-15 fővel bepótoltuk, gyűrűzéssel, madármegfigyeléssel, bemutatóval színesítettük azt. Csoportunk pápai tagjai szintén megtartották a helyi rendezvényt. A megyei napilappal ápoljt jó kapcsolatnak köszönhetően egyfajta reklámot adtak az egyesület Bűvészetek völgye jelenlétének, szólhattunk a „Dakar-rali” esztelen megvalósítása ellen, nem rajtunk múlt, hogy kevés sikerrel.

Csoportunk ápolja emlékét a megyében elhunyt Csörgéy Titusznak, az évvégén elhelyeztük a megemlékezés koszorúját a sírjára, szomorú aktualitását adta (adja), hogy ekkor kaptuk a hírt, hogy 93 éves korában elhunyt Éva lánya Svájcban.

Közben, egész évben küszködtünk a tagjaink mozdíthatatlanságával, és ez okozta a vezetőségben és a titkár személyében az örökös kiútkeresést, majd eljutottunk egy új vezetés kérdéséig, ami a jövő kérdése.

Az elmúlt telek során komoly összeget fordítottunk a téli madáretetésre, amikor is a jelentkezőknek, a készletek erejéig, ingyen adtuk a napraforgó magot.

Több alkalommal vettünk részt sérült madarak befogásán, tagjaink vették gondjaikba az ápolható madarokat, illetve adtunk tanácsot, hogy hová lehet vinni azokat.

2008. év madara öntapadós matricát a csoportunk ismeretségi körébe tartozó fiatalember készítette. Sikeresnek tartjuk az egyesület kiadványainak terjesztését, a madárvédelem népszerűsítését.

MME ZALA MEGYEI HELYI CSOPORT

Rendezvények: Madarak és Fák napja verseny Ady Gim. Zalaegerszeg, Két napos Gólya gyűrűző körút, Madár Megfigyelő Napok 3 helyszínen, Madarak és Fák napja Keszthelyen, A Föld Napja Zalaegerszegen, Fülemlék Éjszakája (több helyszínen), Környezet-Természetvédelmi Napok Keszthely Nagyváthy János Szakközépiskola, Gyereknapi programok Keszthely és környékén, kápolnapusztai Bivalyfesztivál. Meghívást kaptunk a zalavári Kis-Balaton napok rendezvényeire is. Vetítéses előadások iskolákban, óvodákban, nyugdíjas és egyéb rendezvényeken (15).

Fehér gólya: 18 helyen 23 fészket sikerült megvizsgálni a kosaras autó segítségével. 71 fiókát találtunk, ebből 61-t sikerült meggyűrűzni, a többi még kicsi volt. A ZHCS önkéntesein kívül az EON is segített. Ahol volt óvoda, iskola, kijöttek a látványosságra. (kb 700 fő)

Gyöngybagoly: A felmérés mellett elkészült három költőláda, melynek anyagára támogatást kaptunk és meg lett gyűrűzve 42 fióka.

Telepesen fészkelő madarak: Gyurgyalag, partifecske, vetési varjú, szürke gém telepeinek felmérése részlegesen megtörtént 2008-ban is.

Madárgyűrűzés, vonuláskutatás: 2008 évben összesen 78 faj és 2 hibrid 12.212 példány lett gyűrűzve a Fenékpusztai Madárgyűrűző és Madármentő Állomáson. Ezen kívül még 2.028 példányt fogtunk vissza ebben bent vannak a külföldi madarak adatai is tehát összesen 14.240 madár adatát rögzítettük.

Madármentőhely működtetése: 2008-ban a madármentő állomásra 47 faj 219 egyede került. Mind a fajszám, mind az egyedszám tekintetében az idei év a legmagasabb a mentőhely működési ideje alatt. A bekerült madarak koraránya: 37 % fióka, 30 % fiatal röpképes madár és 33 % öreg madár, tehát a madarak 2/3-a fiatal, 1 évét még be nem töltött tapasztalatlan madár. A bekerült madarak 47 %-a a sikeres felnevelés, vagy kezelés után elrepült, 13 %-a állandó madár valamint 1 %-a adoptálásra került. A bekerült egyedeket 39 %-a elpusztult. Eszmei értékben kifejezve a megmentett madarak természetvédelmi értéke 4.331.000 Ft. A bekerült madárfajok közül 35 faj védett, 5 faj fokozottan védett, és 7 faj nem védett. 2008.09.14 – 09.23 között 1268 pld fecske került a madármentő állomásra. Ebből gyűrű nélkül 601 pld-t, gyűrűvel 405 pld-t engedünk el, az elpusztult madarak száma 262 pld.

Legeltetés: a 2008-as évet 14 szürkemaráhával kezdtük, amelyek még a tavalyi állományból maradtak. Állományuk az év során nem változott. A legeltetést szakaszosan végezzük a rendelkezésre álló területen. Ez összesen jelenleg 16–17 ha legeltetett területet jelent, melyet 3 szakaszra osztottunk.

Odútelep: A 2007 tavaszán kihelyezett 104 db odúból (A – B – C – D típusok) 2008 tavaszi ellenőrzés során 57 odút találtunk meg, és takarítottunk ki. A hiányzó odúk jórésze a helyi „erők” „áldásos” tevékenysége következtében eltűnt. Elmondásuk szerint jól ég.... Egy jellemző adat: a kis holdrutás rét nyugati oldalán lévő erdősávban 2007-ben kihelyezett 14 odúból 2008 tavaszán egyetlen B típusú odút találtunk

Csoportok, vendégek: az idei évben a korábbiakhoz hasonlóan szintén sokan látogatták meg az állomást, ismerték meg munkánkat. A látogatók száma 8.294 fő.

Média szereplések: Zalaegerszeg TV, Helikon rádió, Keszthelyi TV, RT-Klub, HírTv, Somogyország, Greenfo, Duna TV, Zalai Hírlap, Magyar Nemzet, Blikk, Népszabadság, MTI, Kossuth Rádió, Lánchíd Rádió, National Geographic online kiadás, Stúdió 96.3 Zalaegerszeg.

MME ZEMPLÉNI HELYI CSOPORT

A helyi csoportunk melynek működési területe Zempléni-hegység, Hernád-völgy, Bodrogköz és a Taktaköz 2008-ban is, a már több éve működő szakmai programjait hajtotta végre. Ezek részletesen a következők.

1. Fehér gólya védelmi program: Működési területünkön minden évben felmérjük a fehér gólya fészkelő állományát mind a 175 településen. 510 nyilvántartott fészket ellenőriztünk le, melyből a fészkelés előtt 31 fészeknél végeztünk valamilyen védelmi beavatkozást. 320 pár költött sikeresen és 895 fióka repült ki.

2. Fekete gólya védelmi program: 25 revírből csak 14-ben figyeltünk meg sikeres költést. Ezekből 33 fióka repült ki, melyből 15 fiókát színes gyűrűvel jelöltük meg.

3. KFO-k felmérése és szigetelése: Ebben az évben 400 oszlopot mértünk fel, és sajnos csak 300 oszlopot sikerült leszigetelni a nemzeti park munkatársaival közösen.

4. Gyurgyalag védelmi program: Az idén csak 22 telepet sikerült ellenőrizni, és ezeken a telepeken 176 költő párt számoltunk össze. Egy telepen végeztünk fészkelés előtti falrekonstrukciót.

5. Haris védelmi program: Működési területünkön 10 terepnapot töltöttünk a madarak felderítésével, és 91 éneklő hímet hallottunk.

6. Vízirigó védelmi program: Hat revírben, 4 költő pár volt és 14 fióka repült ki. A fészkelés előtt a kihelyezett odúkat felújítottuk.

7. Hernád program: A Hernád folyón kétszer eveztünk végig és végeztük el a gyurgyalag, a partifecske, és a kis lile állományának a felmérését.

8. Gyűrűző és természetismereti tábor: Augusztus végén rendeztük meg a zempléni-hegységben a csúrgói kutatóházban a szokásos táborunkat melyen 71 fő vett részt az egy hét alatt. A tábor ideje alatt a résztvevők többféle programból választhattak minden nap. Madártani, botanikai kirándulás, fotós túra, gyűrűzés, stb.

9. Odútelep program: 31 odúból álló telepünk van a Zemplénben, melyet az idén is többször leellenőriztünk.

10. Ragadozómadár védelmi program: A helyi csoport fő programja, melyben tíz fajjal kiemelten foglalkozunk.

- *Parlagi sas*: 14 revírben 12 költő párt regisztráltunk, és ebből 23 fióka repült ki.
- *Réti sas*: 3 revírben 1 költést figyeltünk meg és ebből 1 fióka repült ki.
- *Szírti sas*: 4 revírben, 3 költő párnak, 3 fiókája repült ki.
- *Kígyászölyv*: 7 revírben, 4 költés indult meg, és 3 fióka repült ki.
- *Kerecsensólyom*: 3 pár költött a síksági területünkön és ebből 10 fióka repült ki.
- *Vándorsólyom*: A potenciális fészkelő helyeket mind átvizsgáltuk, de sajnos költés egyikben sem volt.
- *Békászósas*: 13 revírben voltak madarak, melyből csak 7 költés volt és ebből 6 fióka repült ki sikeresen.
- *Uhu*: 18 ismert revírből, 15-ben költöttek madarak és 18 fióka repült ki.
- *Uráli bagoly*: Az idén kevés költő párt regisztráltunk. Csak 13 költés volt ismert, amiből 34 fióka repült ki.
- *Macskabagoly*: 67 kirakott odúban 16 költés volt, és 36 fióka repült ki.

SZAKOSZTÁLYOK

Az MME egy-egy szakterülettel foglalkozó tagjai szakosztályokba tömörülnek, amelyek feladata tagjainak összefogása, önkéntes munkájuk elősegítése és szakmai iránymutatások meghatározása. Egyes szakosztályok területén az MME programokat is tudott indítani, amelyen alkalmazottakat foglalkoztat, ennek köszönhetően ezeken a területeken a szakosztály munkája is hatékonyabbá vált.

NAPPALI LEPKE ÉS SZITAKÖTŐ VÉDELMI SZAKOSZTÁLY

A szakosztály fő tevékenységei 2008-ban az alábbiak voltak:

- Natura 2000 hatálya alá tartozó lepkefajok újabb előfordulási helyeinek feltárása. A farkasmalepke (**Zerynthia polyxena**), nagy tűzlepke (**Lycaena dispar rutila**), sárga gyapjasszövő (**Eriogaster catax**), Anker-araszoló (**Erannis ankeraria**), magyar tavaszi fésűsbagoly (**Dioszeghyana schmidtii**), nagy szikibagoly (**Gortyna borelii lunata**) fajokat monitoroztuk.
- Natura 2000 területek kutatása a BNPI működési területén belül: elsősorban a Mátraalján, a Bükkalján és a Cserhátban lévő Natura 2000 területek vizsgálata során értékes lepkés adatokat gyűjtöttünk.
- 2008-ban is folytattuk a veszélyeztetett élőhelyek (elsősorban védelem alatt nem álló, jó állapotban lévő tölgyesek és gyepek) lepkefaunájának felmérését a Bükk- és Mátraalján. A faunisztikai vizsgálatok során számos veszélyeztetett lepkefaj állományát térképeztük föl.
- Lepkés kirándulást, nappali és éjszakai terepi bemutatót szerveztünk a Mátrában és a Bükkben iskolás tanulók számára.
- Lepkevédelmi multimédia prezentációs előadást tartottunk erdei iskolákban.

RAGADOZÓMADÁR-VÉDELMI SZAKOSZTÁLY

A Szakosztály, a Fertő Hanság Nemzeti Park Igazgatóság vendégeként 2008. február 23-24-én tartotta összejövetelét Fertőújlakon. A III. Súlyomcsalogató elnevezésű ragadozómadár-védelmi és kutatási konferencián több mint 100 szakember vett részt az ország szinte valamennyi régiójából. A konferencián bemutatásra kerültek a kiemelt fajvédelmi programok 2007. évi eredményei, a dunántúli területeken futó regionális ragadozómadár-védelmi tevékenységek, valamint néhány specifikus ragadozómadár-kutatási program. A Súlyomcsalogató rendezvény keretében került kiosztásra a meghívott résztvevők között a Heliaca című évkönyv 2006. évi száma is. A 104 oldalas kiadványban, 37 közleményben olvashatunk a 2006. évi hazai ragadozómadár-felmérési, védelmi és kutatási eredményekről.

A Szakosztály őszi összejövele, a XIX. Sasriasztó a Békés megyei Helyi Csoport, valamint a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság közös szervezésében Dévaványa, Réhelyi Látogatóközpontban került megrendezésre 2008. szeptember 12-14. között. A 85 ragadozómadár-védelmi aktivista a terepi programok mellett főzőversenyen és focimeccsen is kipróbálhatta képességeit. Az esti programot ragadozómadár-védelemmel kapcsolatos előadások színesítették.

KÖRNYEZETI NEVELÉSI SZAKOSZTÁLY

A Szakosztály 2008.-ben érdemi működést nem folytatott.

MADÁRGYŰRŰZÉSI ÉS VONULÁSKUTATÓ SZAKOSZTÁLY

A Szakosztály az MME tag gyűrűzőket tömöríti. A 2008-es évben sor került a Szakosztály ülésére a minden évben megrendezett Madárgyűrűzési Találkozó keretében, ahol a beszámolókat elfogadása és az új vezetőség megválasztása mellett, a madárgyűrűzési programok beszámolóira és módszertani előadásokra került sor. A Szakosztály vezetőségének két tagja részt vett az MME delegáltjaként a Madárgyűrűzést Felügyelő Bizottság munkájában, amely a gyűrűzés szakmai és technikai ellenőrzését végzi.

HÜLLŐ- ÉS KÉTÉLTŰVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

Három alkalommal rendeztünk Biodiverzitás Napokat. Májusban Porván, itt a felmért fajszám elérte az 1730-at. Júniusban határon átnyúló rendezvényt szerveztünk Magyarország és Szlovákia közt (Drégelypalánk-Ipolyhídvég), szintén 1730 körüli feljegyzett fajszámmal. Október elején harmadik alkalommal került sor gyűrűfűi felmérésre, és az elmúlt 3 év összesített fajszáma ezzel elérte a 2400-at. A három Biodiverzitás Napon összesen mintegy 70 kutató vett részt, közülük 20-an szlovák állampolgárok.

Folytatódtak a terepi természetismereti kirándulások a Csömöri Általános Iskola diákjaival. A Velencei-hegységben, Börzsönyben, Pilisben és a Cserhátban tettünk látogatásokat.

Áprilisban a Budapesti Erőművek túraszakosztályának közreműködésével kistó felmérést végeztünk a Pilisben. Az egynapos akció során 54 víztest adatait gyűjtöttük be, és mintegy 4500 erdei /gyepi béka petecsomót számoltunk meg.

Befejeztük a gyepterületi kísérleteket a Ferihegy Nemzetközi Repülőtéren, a „long-grass” típusú kezelés eredményeit a további kutatásokhoz szeretnénk felhasználni.

Új, eddig ismeretlen pannon-gyík előfordulásokat jegyeztünk fel a Gödöllői-dombságban és az Aggteleki-karszt területén.

A Béka Éve kampány keretében előadásokat tartottunk és kiállításokat nyitottunk meg a Veszprémi és a Jászberényi Állatkertben.

Tanácsadóként bekapcsolódtunk a Parassapuszta környékén felépített békaterelő műszaki létesítmény (2-es út) felülbírálatába, és lépéseket tettünk a karbantartás érdekében.

TITKÁRSÁG

Az MME a szervezet munkájának, adminisztrációjának, kommunikációjának és természetvédelmi programjának koordinálására titkárságot hozott létre. Az MME főállású és megbízott alkalmazottainak létszáma 2008 során 43 fő volt, ebből 9 fő látott el irányítási, adminisztrációs és központi irodai koordinációs feladatokat, 6 fő dolgozott a társadalmi kapcsolatokat érintő területen, 24 fő a természetvédelmi programokon és 4 fő helyi csoportoknál.

NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

Az MME nemzetközi szinten elsősorban a BirdLife International szervezetén keresztül képviselteti magát. A 2004-es évben csatlakoztunk az Európai Unióhoz, így még az eddigieknél is fontosabbá vált az BirdLife EU tagországokban lévő partnerszervezeteivel való együttműködés és a közös érdekérvényesítés. Ezt a BirdLife brüsszeli irodája (European Community Office) és az európai munkacsoportok segítik elő. A partnerek képviselői a következő munkacsoportokban dolgoznak együtt: Birds and Habitat Directives Task Force, Agriculture TF, Regional Policy Task Force, Forest Task Force. Lehetőségeinkhez mérten a legtöbb munkacsoport munkájában aktívan részt veszünk képviselve a nemzetközi és hazai természetvédelem érdekeit Az EU-ban is. Az MME képviselte magát a BirdLife International World Congress rendezvényén is Buenos Airesben, ahol a partnerszervezetek részletesen megvitatták a tapasztalatokat és a következő évek fő céljait is, egyben elfogadják a szervezet globális és európai programjait a 2008-2012 időszakra.

BirdLife mellett az MME tagja a Világ Természetvédelmi Uniónak (IUCN) is, melynek nemzeti Bizottságában tagként rendszeresen részt vesz a taggyűléseken. Ebben az évben került sor a szervezet világkonferenciájára a World Conservation Congressre is Barcelonában, ahol szervezetünk képviselője is részt vett.

Az MME 2008-ban tovább erősítette kapcsolatát a régiókban tevékenykedő madárvédelmi szervezetekkel, kiemelten a BirdLife partnerekkel. A szlovákiai partnereinkkel (RPS, SOVS) közös Kerecsensólyom-védelmi LIFE Program és a romániai partnerekkel (Milvus csoport) közös Kékvércse-védelmi LIFE program is sikeresen folytatódott. Az év során hazánk adott helyt az európai szalakóta-védelmi akcióterv összejövételének és koordinálta a terv elkészítését. Az év során folytatódott az Európai Bizottság által támogatott BTAU project, amelyet az RSPB vezet és három ország mintaterületként vesz részt (Bulgária – BSPB, Lengyelország – OTOP, Magyarország – MME) és célja a természetvédelmnek kedvező kis- és középvállalkozások támogatásának elősegítése.

ZÖLD MOZGALOM, PARTNEREK

Az évente megrendezésre kerülő környezet és természetvédő szervezetek országos találkozóján (OT), melyet 2008-ban Pécsen rendeztek, szintén részt vettünk. A találkozón számos, a természetvédelem területén működő bizottságba sikerült bejuttatni az MME szakembereit, akik eredményesen fejtették ki tevékenységüket, mellyel az MME stratégiai célkitűzéseinek megvalósulását segítették elő.

Az MME az év során a zöld országos szervezetek egyeztetésein és az OT által delegáltak a találkozók közötti Egyeztető Fórumokon rendszeresen aktívan közreműködünk.

TERMÉSZETVÉDELMI PROGRAMOK

TERMÉSZETVÉDELMI PROGRAMOK - FAJOK

Szervezetünk kiemelt tevékenységi területe a gyakorlati fajvédelem, amelynek keretében az elmúlt évtizedekben a legjelentősebb eredményeket tudta felmutatni. A 2008-es év során is folytattuk eddigi programjainkat és több területen jelentősebb fejlesztésekre kerülhetett sor. Az MME fajvédelmi tevékenysége elsősorban a madárfajok védelmére irányul, de foglalkozunk más állatcsoportok védelmével is, mint pl. kétéltűek, hüllők, nappali lepkék.

FEHÉRGÓLYA-VÉDELMI PROGRAM

A 2008-es évben is megtörtént az országos gólyafelmérés, amelyben helyi csoportjaink, aktív tagjaink, a nemzeti park-igazgatóságok munkatársai és további madárbarát érdeklődők vettek részt. A munkát 2008-ban közel 300 önkéntes segítette.

Az egyesület fehér gólyákkal kapcsolatos honlapja újabb fejlesztéseken esett át. Az online adatbázis aktuális adatai alapján lekérdezéseket indíthatnak látogatóink, melyek megyénként és országos szinten mutatják be a fehér gólyák költő állományának és fészkelési körülményeinek helyzetét és azok változásait (statisztikai adatokkal és térképekkel). Jelenleg 77 különböző lekérdezést tudnak összeállítani látogatóink, de hamarosan további érdekes eredményeket lehet majd megjeleníteni a dinamikus flash animációval előállított térképeken. Gólyahír oldalunkon rendszeresen hírt adtunk a gólyákról, a gólyavédelmi programról és honlapunk fejlesztéseiről.

Nagy sikerrel rendeztük meg három megyében Gólya Road Show rendezvényünket, amely közel 4000 érdeklődőt vonzott. A program során közel 200 gólyafészket ellenőriztünk, ahol több mint 500 fióka gyűrűzése történt meg.

2008-ban két webkamerát üzemeltettünk, amelyek nagy érdeklődésre tartottak számot. A webkamerákhoz internetes blogot is szerkesztettünk, ahol olvasni lehetett a megfigyelt gólyák sorsáról.

26 perces filmet készítettünk a fehér gólyák életéről, amelyet több országos és helyi televízióban is levetítettek.

Az MME továbbra is erőfeszítéseket tett a veszélyeztetett fészkek megmentéséért, illetve a veszélyes közepfeszültségű oszlopok felderítésére együttműködve a Nemzeti Park Igazgatóságokkal és az áramszolgáltatókkal. Lakossági bejelentések alapján az MME gólyavédelmi munkában résztvevő önkéntesei rendszeresen végezték országszerte a sérült madarak állatorvoshoz, menhelyre szállítását.

TÚZOKVÉDELMI PROGRAM

Az egyesület Tűzokvédelmi Programja három Natura 2000 területen (Bihar, Hevesi-sík, Borsodi-Mezőség) tevékenykedett a tűzok szabadterületi védelmében.

„A tűzok védelme Magyarországon” Life-Nature (LIFE04NAT/HU/000109) pályázat 2008 szeptemberével zárult. A négy éves program alatt sikerült a hazai állományt 10%-al növelni, mely megegyezik a pályázatban vállaltakkal.

A 2008. évi téli szinkronszámlálás szerint 1397 pld., a tavaszi állományfelmérés alkalmával pedig 1378 pld., volt az ország tűzok létszáma, mely évek óta örvendetes emelkedést mutat.

A tűzokállomány sikeresen áttelelt a sok repce-vetésnek és a kedvező időjárásnak köszönhetően. Beavatkozásra nem volt szükség.

A Life monitoring előírásoknak megfelelően egész évben folyamatos volt a madarak élőhely-használatának, fészkelésének, elhullásának, a mintaterületek élőhely-struktúrájának és a ragadozók adatainak felvételezése.

A legfontosabb érdekcsoportoknak fórumokat szerveztünk a tűzokvédelmi teendőkről. További tájékoztatást kaptak a mezőgazdák a földjeiken is. A legfontosabb információkat szórólapokon, matricákon, plakátokon keresztül terjesztettük.

Ebben az évben 19 veszélyeztetett fészkek kerültek elő működési területünkről. 14 fiókat sikerült megvédenünk természetes élőhelyeiken. A fészkeket 11 esetben a vegyszerezés, 6 esetben a kaszálás veszélyeztette. 2 alkalommal a mezőgazdasági munkák előtt sikerült egyeztetni a fészkek körüli munkákat a gazdálkodókkal.

Programunk a tűzokállomány védelme mellett tovább erősítette nemzetközi kapcsolatait is. Novemberben részt vettünk egy tűzokvédelmi konferencián Ukrajnában.

PARLAGISAS-VÉDELMI PROGRAM

A 2008-as év elején, január 11-14. között került megrendezésre az 5. országos Sasszinkron, ahol a 166 felmérő országszerte 151-154 parlagi sást, 374-391 rétisast, valamint 3 szirti sást, 32-33 kerecsensólymot, 3 vándorsólymot és 8 vörös kányát figyelt meg.

A korábbi évekhez hasonlóan a költési időszakban (februártól szeptemberig) az MME és a nemzeti park igazgatóságok szakemberei folyamatosan, minimum havi rendszerességgel ellenőrizték az ország összes ismert és potenciális parlagi sas territóriumát. A parlagi sas költőállományában korábbi években megfigyelhető lassú növekedés tovább folytatódott és országszerte 88 fészkelő párt regisztráltunk, amely négy párral több a 2007-es évi állománynál, és hozzávetőlegesen az Európai Unió parlagisas-állományának mintegy 60%-át teszi ki. A 84 tojást rakó párból 65 költött sikeresen, amelyektől összesen rekordszámú 119 fióka repült ki, amelyek közül júniusban 70 fiókat jelöltünk meg színes jelölőgyűrűvel.

Tojásos korban 17 költés ment tönkre (3 vihar, 1 terméketlen tojások, 1 mérgezés, 1 zavarás miatt, 11 pedig ismeretlen okból), valamint három további költésnél 1 záptojás volt a fiókák mellett. Fiókás korban mindössze 2 költés hiúsult meg (1 zavarás miatt, 1 pedig ismeretlen okból), valamint hét fészkaljnál regisztráltuk az egyik fióka pusztulását életben maradt társa(i) mellett (1 esetben vihar miatt, 6 esetben ismeretlen okból). Egy viharban leszakadt fészeknél az egyik fióka életben maradt, amelyet visszahelyeztünk a pár tavalyi fészkebe, amely a szomszéd fán volt, és onnan sikeresen kirepült. Három esetben emberi tevékenység korlátozását kezdeményeztük, egy esetben pedig a viharban megdőlt fészket megerősítettük, amelynek eredményeképpen a négy veszélyeztetett fészkaljból három sikeresen kirepült.

2008 júliusában részt vettünk a második közös parlagisas-felmérési expedícióban az Azerbajdzsáni Madártani Egyesülettel, amelynek eredményeképpen 18 párnál először gyűjtöttünk adatokat faj költési sikeréről és táplálkozási szokásairól a kaukázusi országban. 2008 szeptemberében kilenc tagtársunkkal részt vettünk és két előadást tartottunk a 6. Nemzetközi Parlagisas-védelmi Konferencián Topolovgradban (Bulgária), valamint a helyi kollégákkal közösen táplálék-maradványokat gyűjtöttünk be bolgár, macedón és szerb költőhelyekről.

RÉTISAS-VÉDELMI PROGRAM

Megfigyelő hálózat keretében az ország 18 régiójában, mintegy 80 fővel tovább folytattuk a rétisások számára alkalmas élőhelyek rendszeres ellenőrzését, figyelemmel kísértük a költsék menetét és rögzítettük a költsési eredményeket. Új fészkek esetén egyeztetünk a hatóságokkal és a tulajdonosokkal a szükséges tennivalókról. Részt vettünk a 2008. évi sas-szinkron felmérésben, melynek eredményeként Magyarországon megfigyelt rétisások száma 377-402 példány volt.

2008-ban hazánkban 13 új költőpár került regisztrálásra, így 204 territóriumot tartottunk nyilván, amelyben 189 pár költsékét regisztráltuk. 128 sikeres fészkekből összesen 198 fióka repült ki. A költőpárok alapján elkészült egy 2,5 x 2,5 km-es UTM térkép. Folytatódott a fiókák színes gyűrűvel történő jelölése is. Az európai program részeként Magyarország, Ausztria és Horvátország a felül fekete és alsó részén zöld színű kódot kapta. Hazánkban összesen 55 példányt jelöltünk meg. A 2008-as évben az évet jelölő gyűrűt, eltérően az előző évektől színkóddal láttuk el.

Több területen történt új műfészkek kihelyezése, továbbá néhány esetben a régi, már rossz állapotú műfészkek karbantartását is elvégeztük. Jelenleg 14 pár költ műfészkekben, vagy annak közelében épített új fészkekben. Országsszerte több helyszínen is folyt a rétisások folyamatos téli etetése, amely nagymértékben elősegítette a fiatal madarak biztonságos áttelelését.

Ez évben sor került a programot népszerűsítő termékek gyártására is. Ennek keretében színes kiadvány és feliratos, hímzett póló került kiosztásra.

KERECSENSÓLYOM-VÉDELMI PROGRAM

2006. októbertől az EU LIFE Nature elnevezésű természetvédelmi alapja 4 évig támogatja a Szlovákiával közösen kidolgozott, „A (LIFE06 NAT/H/000096) kerecsensólyom védelme a Kárpát-medencében” című programot. A tervezett program több mint 500 millió Ft-os költségeinek 75%-át az EU finanszírozza. A partnerek saját hozzájárulásán kívül támogatja még a KvVM is. A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság koordinálásával valamennyi nemzeti park igazgatóság, három magyar társadalmi szervezet (E-Misszió, MME, Pro Vértes,) és négy szlovák partner részvételével zajlik a nagyszabású védelmi program a globálisan veszélyeztetett, és ezért fokozottan védett kerecsensólyom európai állományának védelme érdekében.

A kerecsensólyom országos állományt 180-200 párra becsüljük. Összesen 141 fészket foglaló párt találtunk meg. Különböző okból 27 pár költséké meghiusult. Sikeresen költött 114 pár és összesen 341 fiatal kirepült. Az átlagos költsési siker: 3 fióka / fészkek volt. A jelenleg ismert párok 12. 5 % -a természetes fészkekben költ, 87. 5 %-a mesterséges fészkekben. Utóbbiak 62. 5 %-a traverzre, 37. 5 %-a fára kihelyezett műfészkekben költ.

2008 – ban, összesen 289 kerecsensólyom fiókat gyűrűztünk meg ornitológia gyűrűvel és 177 fiókat PIT gyűrűvel. 2008-ban 3 mintaterületen, 3 öreg hím kerecsensólyomra és további 17 fiatal kerecsensólyomra szereltünk GPS adót. Az élőhely térképezés, illetve a területenként műholdas adóval felszerelt 1-1 madár területhasználata segítségével igyekszünk összefüggést keresni az élőhely minősége és a mezőgazdasági támogatások hatása között. Magyarországon három 40 km² mintaterületen (Hevesi sík, Apaj, Csákvár) folyik évente 2 alkalommal légi fényképezés élőhely térképezés céljából. Folytatódott az ürge visszatelepítése egyes Natura 2000 területekre. A Life Kerecsensólyom –védelmi program keretében összesen 6.600 oszlop kerül leszigetelésre. 2008-ban 198 alkalommal került fel levél a kerecsensólyom-védelmi levelezőlistára, immár 16 ország szakembereinek részvételével. Jelenleg 69 tagja van a levelezőlistának.

VÁNDORSÓLYOM-VÉDELMI PROGRAM

Az **MME Ragadozómadár-védelmi Szakosztálya** és a **Pilis Természetvédelmi Egyesület** 2008-ban is folytatta munkáját a vándorsólyom hazai állományának védelme érdekében. A költsési időszakban ellenőrzésre kerültek az ismert fészkelőhelyek, valamint új revíreket is sikerült behatárolni. A kritikus helyeken fészkekőrzést szerveztünk az emberi zavarás megakadályozására.

2008-ban 16 revírt foglaló párt sikerült megtalálnunk, emellett két helyen egy-egy – valószínűleg revírt foglaló – magányos hímet is megfigyeltek. Nagyon valószínű továbbá, hogy legalább 3-4 felfedezetlen pár is fészkelhetett az országban.

A 16 párból 14 biztosan elkezdte a költést, és további egy esetben nagyon valószínű, hogy a sólymok költésbe kezdtek (Börzsöny 2). A Pilisben idén alakult új pár nem kezdett költésbe.

Tíz pár sikeresen költött, az eredmények az alábbi táblázatban láthatók, a gyűrűzési adatokkal együtt. Összesen 31 fióka repült ki a tíz fészekből.

Két esetben biztosan repültek ki fiatalok, de pontos számuk nem ismert. Ennek oka, hogy az egyik fészek későn került meg (nagyjából kirepülés környékén), a másik esetben, pedig a területen személyi változások voltak, és nem lett időben ellenőrizve a fészek. Tehát valójában több mint 31 fiatal vándorsólyom repült ki idén hazánkban.

Három esetben ismeretlen okból meghiúsult a költés. Egy esetben (Bükk) bizonyíthatóan kis fiókák és tojás voltak a fészekben, de később mind a fiókák, mind a tojás eltűntek. Ugyanezen a helyen tavaly pontosan ugyanez történt, ezért jövőre megszervezzük a fészek őrzését.

A Pilisben és a Börzsönyben szintén meghiúsult egy-egy költés, az okok ismeretlenek. Tavaly ugyanennél a börzsönyi fészeknél szintén meghiúsult a költés, és tudjuk, hogy akkor is nagy valószínűséggel lekotlott a sólyom. Jövőre szükség lesz ezen a helyen is őrzésre.

A monitoring tevékenység mellett fészekőrzést szerveztünk az ország három pontján:

- a Gerecsében (2 kirepült fióka);
- a Börzsönyben (3 kirepült fióka);
- és a Pilis-Visegrádi-hegységben (4 kirepült fióka).

A fészekőrzés célja a turisták által okozott zavarás megelőzése, illetve a szándékos kisedés vagy pusztítás megakadályozása.

Egy fészeknél megtörtént a fészkelőüreg biztonságossá tétele. A leromlott állapotú hollófészek ki lett dobva, és a helyére egy masszív, biztonságos fészektálca került.

KÉKVÉRCSE-VÉDELMI PROGRAM

A kékvércse-védelmi program a 2008. évben is az Európai Unió által támogatott, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság koordinálásában futó komplex LIFE védelmi program keretében zajlott. A program célja a veszélyeztetett faj egymással szoros kapcsolatban álló magyar és nyugat-romániai állományának növelése és hosszú távú fenntartása. A programban résztvevő nyolc partner egyike az MME. Munkákban mintegy 30 önkéntes vett részt.

A program során 2008-ban újabb, 500 db műfészek került kihelyezésre, így már 2300 műfészek folyamatos monitorozására került sor. Az évben 1070 kék vércse gyűrűvel való jelölése történt meg, amelyek közül 17 kifejlett példányt rádiós nyomkövetővel is elláttunk. Ez utóbbiakat a költési szezonban folyamatosan nyomon követtük, élőhely használat- és otthonterület felmérésük megtörtént.

A természetes kék vércse telepek „építőinek”, a vetési varjak védelme érdekében gazdafórumokon mértük fel az utóbbi fajjal szemben felmerülő társadalmi érdekellentéteket. Megoldási javaslatainkat konfliktuskezelési tervben összegeztük, melyet a Környezetvédelmi- és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatala jóváhagyott, és útmutatásait a jövőben alkalmazásra javasolja.

A kék vércse gázolások csökkentése érdekében – a Közútkezelő Kht. együttműködésével- figyelemfelkeltő táblákat helyeztünk ki.

Az áramütések megelőzésének ügyét 112 km középvezetékű vezetékszakasz szigetelésével sikerült előrébb mozdítanunk.

A kék vércse honlap frissítése folyamatosan történik (www.kekvercse.mme.hu).

FEKETEGÓLYA-VÉDELMI PROGRAM

A fekete gólya országos állományfölmérése, a meglévő adatok aktualizálása 2008-ban a megelőző évekhez hasonlóan folyt. Ebben az évben ismét sikerült néhány eddig föl nem mért területről adatokat gyűjteni. A föltérképezett revírek száma így kismértékben ismét növekedett, de a növekményt a még mindig fokozódó fölmérési aktivitás és a javuló területi lefedettség okozhatja, nem föltétlenül áll mögötte tényleges állománynövekedés.

A felmérésben részt vettek: a 7. sz. HCs., a Baja Ifjúsági Természetvédelmi Egyesület, a Baranya megyei HCs., a Békés megyei HCs., a Börzsönyi HCs., a Bükk HCs., a Csongrád megyei HCs., a Gömör-Tornai HCs., a Kisalföldi HCs., a Komárom-Esztergom megyei HCs., a Pilisi Természetvédelmi Egyesület, a Szatmár-Beregi HCs., a Tolna megyei HCs., a Vas megyei HCs., a Zala megyei HCs., a Zempléni HCs. és a Somogy TVSz.

A felmérés alapján digitális térkép készült, mely a 2008-as évben még községhatár-alapú, de megkezdtek az átálást az UTM/koordináta alapú térkép használatára.

A fekete gólya fészkelési adatok a természetvédelem hivatásos képviselői számára átadásra kerültek, hogy a szükséges védelmi intézkedésekre sor kerülhessen (fészek védőzóna kijelölés, fakitermelés korlátozása stb.).

Az országban több élőhelyen volt szükség 2008-ban is műfészkek kihelyezésére leszakadt fekete gólya fészkek helyére, illetve megrongálódott fészkek megerősítésére. Ezekkel az intézkedésekkel a fekete gólyák a már védett területen illetve a kijelölt fészkek-védőzónában tartására” tettünk kísérletet.

A 2008-as évben is folytatódott a fekete gólyák színes gyűrűs jelölése. A program kezdete óta már több, mint 1000 fekete gólyára került Magyarországon színes gyűrű. Az előző évekhez képest a megkerülések száma kissé alacsonyabb, de ez valószínűleg csupán annak köszönhető, hogy leolvasásokra leginkább alkalmas jó minőségű táplálkozó- gyülekező helyek száma és rendelkezésre állásának időtartama ebben az évben a kedvezőtlen hidrológiai körülmények miatt kisebb volt.

A fészkelőhelyek és a faj által előnyben részesített táplálkozó-területek adatai alapján készítettük el a fekete gólya szempontjából legveszélyesebb elektromos távvezeték prioritás-területek térképét.

2008. áprilisban az MME képviseletében részt vettünk a romániában (Uzlina) megrendezett IV. Nemzetközi Fekete gólya Konferencián, ahol 3 előadást tartottunk meg a fekete gólya magyarországi helyzetéről és annak változásáról, a faj vonuláskutatásának hazai eredményeiről valamint az általunk 3 éve végzett webkamerás fekete gólya-fészkek megfigyelés tapasztalatairól.

ÁLTALÁNOS RAGADOZÓMADÁR-VÉDELEM

MADÁRVÉDELEM A KÖZÉPFESZÜLTSGŰ SZABADVEZETÉKEKEN

Közel egyéves szakmai előkészítés után, Olajos Péter Európai Parlamenti képviselő kezdeményezésére 2008.02.26-án írta alá a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium, a hazai áramszolgáltató vállalatok (E.ON, ELMŰ-ÉMÁSZ, DÉMÁSZ) és az MME az "Akadálymentes Égbolt" elnevezésű megállapodást. A megállapodás szerint az aláíró felek vállalták, hogy 2020. január 31-ig valamennyi a madarakra veszélyt jelentő vezetékszakaszt átalakítják madárbaráttá és új vezetéket már csak madárbarát technológiával építenek.

A madárvédelmi szigetelések a 2008-as évben nagyrészt a két ragadozómadár-védelmi LIFE-Nature projekt keretében zajlottak. A kerecsensólyom-védelmi projekt keretében 6'600, míg a kékvércse-védelmi projekt keretében további 4'400 oszlopot madárbarát átalakítása történik meg a programok végéig.

2008. október 23. és november 23. között hirdette meg az MME a hatodik országos közép feszültségű oszlop (KFO) felmérési akcióját. Az akció keretében és az év során végzett további felmérésekben 50 fő vett részt, és az 4576 oszlop ellenőrzése során összesen 341 áramütött madár teteme került elő, amelyek összesített természetvédelmi értéke eléri az 9.800.000 Ft-ot.

Az MME egy a KVVM-mel kötött szerződés kapcsán elkészítette az eddigi legátfogóbb tanulmányt a magyarországi közép feszültségű elektromos hálózat madárvédelmi vonatkozásáról. A 130 oldalas tanulmány (<http://fi.kvvm.hu/index.php?pid=14&sid=49>) részletesen elemzi: (1) a hazai oszloptípusok madárvédelmi átalakításainak ajánlott módszereit, és ezek pontos költségkalkulációját; (2) az áramütéssel és vezetéknek ütközéssel veszélyeztetett madárfajok elterjedési adatai és a hazai vezeték hálózat elhelyezkedése alapján készített pontos konfliktustérképeket; valamint (3) egy részletes ütemterv javaslatot és költségbecslést az Akadálymentes Égbolt Megállapodás során 2020-ig minimálisan átalakítandó vezetékszakaszokról.

MÉRGEZÉSEK ELLENI KAMPÁNY

A védett madarakat érő mérgezések száma ugrásszerűen megnőtt az elmúlt pár évben, és ez sajnálatos módon tovább nőtt 2008 első felében is. Különösen súlyosan érintette ez a fokozottan védett sasfajokat, hiszen csak

2008-ban 13 parlagi- és 15 rétisas mérgezett példánya került kézre. Összegyűjtöttük és térinformatikai adatbázisba feldolgoztuk az összes fellelhető madár-mérgezéses esetet. Az összesen 881 megmérgezett madárpéldány, amelyről pontos adattal rendelkezünk, természetvédelmi értéke meghaladja a 113 millió Ft-ot, így a mérgezések mára az egyik legjelentősebb természetvédelmi károkozásnak számítanak Magyarországon.

2008. április 14-én az MME összehívta a Mérgezésellenes Kerekasztal megbeszélést, amelyen valamennyi érintett természetvédelmi, rendőrségi, vadászati, növényvédelmi, és állatorvosi szervezet képviseltette magát, és az MME által kidolgozott részletes vitaanyag alapján elkezdtük közösen kidolgozni a Mérgezésellenes Akciótervet.

A mérgezéses esetek terepi felderítésében, feljelentések előkészítésében, illetve a nyomozásokban szakértőként szorosan együttműködtünk az illetékes nemzeti park igazgatóságokkal és nyomozó hatóságokkal. Hat sajtóhírt adtunk ki a mérgezéses esetekkel kapcsolatosan, amelyek hatására jóval 100 feletti riport jelent meg a sajtóban. A KVVMM-mel közösen posztert készítettünk a mérgezésekről, amelyet a FEHOVA kiállításon mutattunk be. Az Országos Vadászkaromával és a nemzeti park igazgatóságokkal együttműködésben több megyében tartottunk ragadozómadár-védelmi előadást a hivatásos vadászok továbbképzésén, és egyéb szakmai fórumokon, valamint több cikkünk jelent meg a témában különböző szaklapokban.

RÁKOSI VIPERA VÉDELMENEK MEGALAPOZÁSA MAGYARORSZÁGON

Programon dolgozó alkalmazottak és feladataik: Halpern Bálint - LIFE program koordinálása; Péchy Tamás - a Rákosivipera-védelmi Központ irányítása; Pogonyi Ágnes, majd Nagy Marietta - pénzügyi adminisztráció; Kaiser Mónika - kommunikáció; Szövényi Gergely - egyenesszárnyú monitorozó kutató

Eredmények:

A LIFE-program zárójelentését elkészítettük 2009.02.28-ig. A zárójelentést teljes egészében elfogadta az Európai Bizottság, és az utófinanszírozott részt szeptemberben átutalta részünkre.

A 2007-ben készített LIFE+ pályázatunk elbírálása 2008-ban történt. Újabb 5 évre sikerült a program finanszírozását biztosítani. Szeptemberben megkötöttük a támogatási megállapodást és decemberben megkaptuk a támogatás első részletét.

Rákosivipera-védelmi Központban 2008-ban tovább folytattuk a szabadtéri terráriumok berendezését, melyben önkéntesek is segítettek. 2008-ban 239 élő rákosi vipera született 27 anyától. A Központban jelenleg 386 rákosi viperát nevelünk. A rákosi viperák tenyésztése az előzetes tervek szerint folyik, folyamatos állatorvosi ellenőrzés biztosított, az állatok egészségesek, és kondíciójuk megfelelő. A Fővárosi Állat- és Növénykertben kialakított táplálékállat-tenyésztő bázis biztosítja a Központban tartott viperák rovarláplék-igényét.

Folyamatosan részt veszünk a Rákosi Vipera Védelmi Tanács munkájában, mely többek között a Központ szakmai felügyeletét is ellátja.

Monitoring részeként öt kiskunsági viperaélőhelyen az állományfelméréssel párhuzamosan egyenesszárnyúak elterjedését is vizsgálatuk. A viperák monitorozását a Fertő-Hanság és Kiskunsági Nemzeti Park illetékességi körzetében található élőhelyeken folytattuk.

Meglátogattuk Romániában a faj megőrzését célzó LIFE-programot és közösen végeztünk terepi vizsgálatokat. Programunkat meglátogatta az Osztrák Herpetológiai Társaság delegációja; és immár harmadízben a Bonni Egyetem diákcsoportja, Dr. Wolfgang Böhme vezetésével.

Rendszeresen frissítettük a program hivatalos honlapját (www.rakosivipera.hu). Számos ismeretterjesztő előadást tartottunk, illetve sokszor láttunk vendégül csoportokat a Rákosivipera-védelmi Központban. Előadásokkal és posztterekkel mutattuk be a faj védelmével és kutatásával kapcsolatos eredményeinket a Kolozsvári Biológus Napokon, a romániai Duna-Delta Intézet Nemzetközi Szimpóziumán, Brüsszelben tartott LIFE-Nature Tematikus Konferencián és a Nyíregyházán megrendezett 5. Magyar Természetvédelmi Biológia Konferencián.

IBA/NATURA 2000 PROGRAM

A Fontos Madárélőhelyek (IBA-területek) hálózata a madárvilág számára legfontosabb területeket foglalja magába. A területek kiválasztásának szakmai alapját a BirdLife International alkotta meg. Azt mondhatjuk, hogy az EU Madárvédelmi Irányelvében foglaltak tisztán szakmai szempontokat figyelembe vevő, gyakorlati megvalósulása az IBA-területek kijelölése, védelme, illetve a madárvilág helyzetében, a területek állapotában zajló változások folyamatos lekövetése.

Az MME, mint a BirdLife hazai tagszervezete, természetvédelmi stratégiája egyik alappilléreként kezeli az IBA-területeket. A sikeres munka érdekében az elmúlt években egy folyamatosan formálódó, szakmailag felkészült hálózatot hoztunk létre az MME munkatársaiból és önkénteseiből.

A Fontos Madárélőhelyek rendszere adja a legtöbb EU-tagországban a Natura 2000 hálózat Különleges Madárvédelmi Területei kijelölésének, rendszeres értékelésének szakmai alapját. A két rendszer tehát szoros összefüggésben van, amely tükröződik az MME tevékenységében is: a Natura 2000-rel és a Fontos Madárélőhelyekkel kapcsolatos munkák 2005 májusától egy kézbe, az MME IBA/Natura 2000 programvezetőjének irányítása alá kerültek.

FONTOS MADÁRÉLŐHELYEK (IBA) PROGRAM

A Fontos Madárélőhelyek (IBA-területek) hálózata világszerte a madárvilág számára legfontosabb területet foglalja magába. A területek kiválasztásának szakmai alapját a BirdLife International alkotta meg. Az EU Madárvédelmi Irányelvében foglaltak tisztán szakmai szempontokat figyelembe vevő, gyakorlati megvalósulása az IBA-területek kijelölése, védelme, illetve a madárvilág helyzetében, a területek állapotában zajló változások folyamatos lekövetése.

Az MME, mint a BirdLife hazai tagszervezete, természetvédelmi stratégiája egyik alappilléreként kezeli az IBA-területeket. A sikeres munka érdekében az elmúlt években egy folyamatosan formálódó, szakmailag felkészült hálózatot hoztunk létre és működtettünk az MME munkatársaiból és önkénteseiből.

A Fontos Madárélőhelyek rendszere adja a legtöbb EU-tagországban a Natura 2000 hálózat Különleges Madárvédelmi Területei kijelölésének, rendszeres értékelésének szakmai alapját. A két rendszer tehát szoros összefüggésben van, amely tükröződik az MME tevékenységében is: a Natura 2000-rel és a Fontos Madárélőhelyekkel kapcsolatos munkák 2005 májusától egy kézbe, az MME IBA/Natura 2000 programvezetőjének irányítása alá kerültek. A BirdLife International által megújított, és a programban dolgozó kollégákkal a februári GIS és monitoring képzésen megismertetett [IBA-monitoring koncepció](#) alapján a 2008-es évben folytattuk az 54 hazai fontos madárélőhely állapotának, a védelmi helyzetének és a területeket veszélyeztető tényezőknek a felmérését. Az adatok begyűjtésének irányítását és feldolgozását az MME Monitoring Központja végzi az országos IBA-koordinátor segítségével.

Az MME egyéb monitoring programjaiba beépítettük az IBA-területekkel kapcsolatos adatgyűjtést is, egyrészt a gyűjtendő adatok körének bővítésével, másrészt azzal, hogy próbáltuk a felméréseket a fontos madárélőhelyekre összpontosítani. Az felmérésekhez szükséges alapvető információk a www.iba.mme.hu címen beindított oldalon érhetők el. A honlap fejlesztései és a felmérések 2008 folyamán tovább zajlottak.

2007 júliusában az Európai Bizottság írásbeli figyelmeztetése nyomán előtérbe került néhány, a Natura 2000 hálózattal nem, vagy csak részben átfedő, védelmet nem élvező IBA-terület, mindenképp a Jászság, a Karancs-Medves és a Zselic kérdése. Az MME rendelkezésére álló információk szerint e területeken a Natura 2000 hálózat bővítése indokolt, hazai és nemzetközi szinten is ezt az álláspontot képviseljük. Az EB döntése 2009-re toldott.

2008 során egy EU átmeneti támogatás forrásból sor került a Natura 2000 hálózat egyes területeinek átfogó felmérésére és egy hosszabb távon is fenntartható monitoring módszertan kidolgozására. A madárvédelmi területek felméréssel kapcsolatos munkát az MME Monitoring Központ irányította, számos felmérő részvételével. A munkában a felmért IBA-területek veszélyeztető tényezőiről is történt adatgyűjtés.

NATURA 2000 PROGRAM

Az MME Natura 2000 területekkel kapcsolatos tevékenységének fő vonulata 2008-ban is egyes konkrét „Natura 2000 ügyek” képviselője, valamint a hálózatra vonatkozó általános, koncepcionális kérdésekben való MME-részvétel voltak. Előbbiek közül kiemelendők a börgöndi repülőtér 2006 óta zajló ügye, amelynek bírósági szakaszában is képviseltük az MME álláspontját, valamint az ürbői légvezeték és a zempléni szivattyús energiatározók ügyei. A zempléni erőmű-tervek kapcsán több helyi és országos civil szervezet, köztük az MME részvételével létrejött egy munkacsoport, amelynek munkája nyomán a Zempléni egyelőre elkerülte az ipari jellegű beruházások. A munkacsoport hosszabb távú terveiben, a hasonló ügyek képviselője mellett, szerepel a Zempléni-hegység és a Bodrogsziget önálló nemzeti parkká nyilvánítása is.

A KvVM-mel közösen üzemeltetett, www.natura.2000.hu címen működő Natura 2000 honlapon bővült és frissült a Natura 2000 és kapcsolódó jogszabályok gyűjteménye is. Az aktivitás eredményeképpen a honlap mára az első számú információforrás a hálózattal kapcsolatos ügyekben.

2008 során sor került a 275/2004 es „Natura 2000” kormányrendelet módosítására. Az MME, a Natura 2000 munkacsoporttal közösen részt vett a módosítási tervezet véleményezésében és javaslatokat tettünk további jogszabály-módosításra. A Natura 2000 munkacsoport 2008-ban két alkalommal tartott találkozót, a pécsi Zöld OT-n pedig tovább folyt a Natura 2000 jogalkalmazással kapcsolatos problémák feltárása, hatóságok bevonásával.

UNEP/GEF „WINGS OVER WETLANDS” - BIHARUGRA

2008 során a projekt menedzser (Simay Gábor) két szakmai és pénzügyi részt is tartalmazó beszámolót készített és küldött el a PCU számára, melyeket az elfogadott.

2008 során a munka folyamatosan zajlott, mely időszak túlnyomórészt a 2. és a 3. szemeszterét ölelte fel a projektnek.

A tavak területének madártani monitorozása heti rendszerességgel, részletesen megtörtént, külön figyelmet fordítva a fészkelő állományok meghatározására és becslésére.

Sikeresen bonyolítottunk le egy konferenciát a Rétszilasi halastavak területén (Rétimajor), melyet a HAKI-val közösen szerveztünk és a fő téma az extenzív halastavi gazdálkodás volt.

Elkészültek a tervei a halastavak természeti értékeit bemutató leporellonak.

Magyarra fordították a projekt első szemeszterében készített tanulmányt, melyet 2009 során szeretnénk kiadni, ami útmutatóként vagy segédanyagként szolgálhatna kiemelkedő természeti értékekkel rendelkező és/vagy védett halastavak gazdálkodói és természetvédelmi szakemberei számára.

A területen gazdálkodó projekt partner a pályázatnak megfelelően, a fent említett tanulmány előírásai szerint alkalmazta az extenzív halastavi gazdálkodáshoz szükséges tápanyag utánpótlást/etetést.

A másik projekt partnerünk, a Bihar Közalapítvány feladatának megfelelően a szükséges vízellátást biztosította egyes, általa kezelt medrekben, valamint elkezdte a mesterséges csér költőszigetek kihelyezését (melyet sajnos 2008-ban nem foglaltak el a csérek). A 2009 során megvalósuló 4 madármegfigyelő torony tervezése elkezdődött, a helyszíneket kijelöltük és azokat a tulajdonosok is jóváhagyták.

ÜZLET ÉS BIODIVERZITÁS (BTAU)

Az MME eddigi tevékenységeihez képest újszerű, előremutató irány a természetvédelmi és gazdasági/gazdálkodási érdekek összehangolása, illetve az üzleti szféra bevonása a természetvédelem finanszírozásába.

Az EU Bizottság által támogatott 3 éves programot az RSPB koordinálja, és az MME-n kívül a bolgár és a lengyel BirdLife partner dolgozik még egy természetvédelmi és üzleti tanácsadó-szolgáltató egység létrehozásán. A 2008-as év során folytatódott a tavaly megkezdett projekt. Az Biodiverzitás Üzleti Tanácsadó Irodának üzleti terve készült, annak érdekében, hogy a várhatóan 2009 végén megszűnő támogatást követően anyagilag önfenntartó lehessen.

A projekt mélyebben feldolgozta a halastavi, gyepgazdálkodási és borászati szektort. Ezen szektorokból kiválasztott példavállalkozásokkal készült interjúk feldolgozásával elkészült egy összefoglaló tanulmány, amely bemutatta, hogy az érintett szektorokon belül milyen keretek között képzelhetőek el az üzleti és természetvédelmi szempontoknak egyaránt megfelelő fejlesztések.

Az év során kiemelt jelentőségű volt annak a tanulmánynak az elkészítése, ami a KKV szektor fenti céloknak megfelelő pénzügyi fejlesztési lehetőségeit taglalta. Sajnos a gazdasági válság jelentősen beleszólt a munkába – a vonatkozó tanulmányt is módosítani kellett az év végén. Jelenleg bizonytalanabbak az esélyei egy, a természetvédelmi szempontokat is figyelembe vevő banki konstrukció kialakításának, ugyanakkor a világgazdasági helyzet középtávon mindenképpen kikényszeríti a – természetvédelmi szempontokkal szemben most közömbös – banki szektor változását, így a feladat adott, hogy ezen változásokhoz muníciót szolgáltassunk.

A hazai szolgáltató egység Georgicon Tájgazdálkodási Tanácsadó Iroda néven kezdi meg működését 2009 során. További információk: www.georgicon.hu.

„PANNON GYEPEK ÉLŐHELYKEZELÉSE MAGYARORSZÁGON”

A „Pannon gyeppek élőhelykezelése Magyarországon” című LIFE-Nature projekt és egyéb projektek keretében az egyesület a következő tevékenységeket végezte:

- sikeres pályázatmódosítás lebonyolítása
- új programmenedzsment struktúra kialakítása
- közel 700 hektárnyi Natura 2000-es területen élőhelykezelési tevékenységek (legeltetés, kaszálás, inváziósok visszaszorítása, cserjeirtás, visszagyepesítés)
- A legelő állatok létszámának növelése állatvásárlással
- a beavatkozások tudományos botanikai és zoológiai monitoringja megbízott szakértők segítségével.
- gyepkezelési esettanulmányok gyűjtése országszerte (2008-ban 8 helyszínről)
- Beállított kezelési kísérletek
- Debrecenben gyepgazdálkodási konferencia szervezése
- honlap készítése és folyamatos fejlesztése a gyeppek kezelésének témakörében
- gyepgazdálkodási kiadvány szerkesztése és nyomtatása 400 példányban (A5 méret, 30 oldalas kiadvány)
- 1 lakossági fórum tartása 40 regisztrált résztvevővel, a gyepgazdálkodás és egyéb élővilágbarát gyephasználati lehetőségek témakörében

MONITORING

Az MME az utóbbi években jelentősen bővítette madármonitoring programjainak számát, amelyeknél a központi koordinációt az MME Monitoring Központja végzi. Programjaink többségének felhívásai, ismertetői, adatlapjai és terepnaplói letölthetők a Központ honlapjáról (www.mme-monitoring.hu), ahol a felmérések eredményeit, összefoglalóit is rendszeresen közzé tesszük.

Célunk, hogy az élőhelyekről, fajokról változatos módszerekkel történő adatgyűjtések eredményei, végső soron, egyetlen központi adatbázisba kerüljenek, ahonnan különböző lekérdezésekkel valamennyi felmérőnk tájékozódhat saját adatainak sorsáról, illetve az ország egész területén folyó madarász-aktivitásról, a felmérések eredményeiről.

Az MME három legjelentősebb állományfelmérő- és monitoring programja: a Mindennapi Madaraink Monitoringja (MMM), a Ritka és Telepesen fészkelő madarak Monitoringja (RTM) és a Vonuló Vízimadár Monitoring program (VVM).

2008-ban is folytattuk a „Kedvenc Madarászhelyem” programot (KM), melyet elsősorban új tagjaink, ill. a kezdő madarászok számára ajánlunk.

A Középfeszültségű oszlopok felmérési programjának (KFO) keretében 2008-ban is több ezer oszlopot ellenőriztek felmérőink, s a feldolgozott adatokat számos természetvédelmi program használta fel munkájához.

A terepi munkákban jelenleg mintegy 2100 tagtársunk vállal aktív szerepet, akiknek munkáját a területi koordinátorok, és a Monitoring Központ irányítja.

Az adatbázisok integrálásával párhuzamosan 2007-től egységesített jelentkezési rendszerben van lehetőség a különböző programokba való bekapcsolódásra.

Az év folyamán számos módszertani szemináriumot és előadást tartottunk Helyi Csoportoknál, a felméréseket koordináló munkatársaink és önkéntes felmérőink részére, s 2008. májusban megtartottuk a második térinformatikai képzést.

Ebben az évben kiemelt munkánk volt a Magyar Természettudományi Múzeummal, az MTA Ökológiai és Botanikai Kutató Intézetével és a BioAqua Pro Kft-vel közös konzorcium keretében végzett Natura 2000 monitorozó projekt, „A madárvédelmi (79/409/EK) és az élőhelyvédelmi (92/43/EK) irányelveknek megfelelő monitorozás előkészítése c. Átmeneti Támogatás projekt (2006/018-176-02-01)” keretében. A munkát sikeresen elvégeztük, 14 MME Helyi Csoport és közel 150 felmérő közreműködésével.

A Monitoring Központ web-szerverén működtettük és fejlesztettünk honlapunkat és a fehér gólya adatbázist, a kerecsensólyom, a kék vércse és a nemzetközi tűzokvédelmi honlapokat. Az odúlakó madarakkal foglalkozó program és a Fontos Madárélőhelyek program honlapjának adminisztrálását is a Központ munkatársai végezték.

MINDENNAPI MADARAINK MONITORINGJA (MMM)

A program fejlődése, működtetése az MME és a magyar természetvédelem számára nélkülözhetetlen és szükséges eredményeket szolgáltat biodiverzitás monitorozás témakörében. Az MME nemzetközi elismertsége szempontjából is nélkülözhetetlenek a program eredményei

(BirdLife, Európai Madárszámlálási Tanács, Páneurópai Madármonitoring Program, Biodiverzitás Indikátorok).

A program 2008. évi fontosabb eseményei és eredményei:

- A programhoz eddig mintegy 1100 önkéntes felmérő kapcsolódott.
- Téli számlálás: 147 mintaterületen
- Új felmérők száma: 50
- Új vagy átadott mintaterületek száma: 60
- Tavaszi számlálások: 220 mintaterületen

- Januárban elkészítettük részletes jelentésünket a KvVM megbízásából a „Mindennapi Madaraink Monitoringja meta - adatainak átvétele (2007. évi adatok)” című, TvH-465/1/2007. iktatási számú szerződés keretében.
- A madárvédelmi (79/409/EK) és az élőhelyvédelmi (92/43/EK) irányelveknek megfelelő monitorozás előkészítése c. Átmeneti Támogatás projekt (2006/018-176-02-01) – (MTM – MME – ÖBKI – BAP konzorcium) keretében a „Kevés adattal rendelkező Különleges Madárvédelmi Területek” 2008. évi felmérései során a gyakori madárfajok állományait az MMM módszerei szerint vizsgáltuk.
- Megbízás alapján előkészítettük az MMM adatbázist, hogy el tudjuk végezni a „Nemzeti Vidékfejlesztési Terv Expost értékelése a 2004-2007. támogatási időszakra (az Agrár Környezetgazdálkodási intézkedéséhez kapcsolódó, rendelkezésre álló ornitológiai monitoring adatok legyűjtése és összehasonlító elemzése)” című projekt elemzéseit, melyet 2009. januárban kellett teljesítenünk.
- Előkészítettük az adatbázist az MTA-ÖBKI-bel közös együttműködés keretében végzett vizsgálatokhoz. (Az MMM adatbázis alapján a kiválasztott gyakori madárfajok (10 db) denzitás és trend adatainak elemzése, modellezése a MÉTA adatbázis élőhelyi adataival, valamint élőhely-preferencia vizsgálatok és elterjedési térképek készítése (az MTA-ÖBKI 6/013/2005. számú Jedlik Ányos pályázatban való közreműködés keretében))
- Befejeződtek az MMM terepnaplók digitalizálási munkálatai, melynek keretében valamennyi eddig feldolgozott terepnapló lapjairól digitális fotó készült. A jövőben csak az adott évi terepnaplók digitalizálását kell megoldani, s ebben a Nyíregyházi Főiskola környezettan szakos szakdolgozói segítenek.
- Elvégeztük az MMM 1999-2008. közötti eredményeit bemutató könyv alapjául szolgáló sokrétű adatelemzéseket, a fajok állományának gyakoriságára, denzitására, az állományok változására és az élőhely-használatra vonatkozóan. (A könyv 2009. első felében jelenik meg.)
- 1999. óta 868 MMM mintaterületen végeztek tavaszi számlálásokat, s a 2000. januárban megkezdett téli számlálások 502 négyzeten történtek meg 2008-ig.
- A www.mme-monitoring.hu weboldalunkon rendszeres híreket közlünk a programról.
- A program fő anyagi támogatói 2008-ban a KvVM volt.

RITKA ÉS TELEPESEN FÉSZKELŐ MADARAK MONITORINGJA (RTM)

A program elsődleges célja a Magyarországon fészkelő ritka, veszélyeztetett és a telepesen fészkelő madárfajok állományának becslése és a létszámukban bekövetkező változások nyomon követése évről-évre. Mivel ezen fajok állományának jelentős része az IBA-területeken (Fontos Madárélőhelyek) vagy az azokkal jelentős területi átfedésben lévő Különleges Madárvédelmi Területeken (a Natura 2000 hálózat részeként, az Európai Unió Madárvédelmi Irányelve alapján kijelölt területek) fordul elő, ezért a program elsősorban ezekre a területekre koncentrál. Ezek az állományadatok nélkülözhetetlenek a természetvédelem számára, a veszélyeztetett fajok- és élőhelyeik védelme pedig nemzetközi kötelezettség is, amelyhez ugyancsak a lehető legpontosabb adatokra van szükség.

- A Különleges Madárvédelmi Területek (KMT) felmérései keretében kidolgozásra került a program megújított protokollja, s 11 madárfaj esetében a KMT-k állományának fajspecifikus felmérésére szolgáló útmutatók (5 nyíltabb területeken fészkelő faj (lappantyú, erdei pacsirta, parlagi pityer, karvalyposzáta, tövisszűrő gébics) és 6 eredei madárfaj (hamvas küllő, fekete harkály, közép fakopáncs, fehérhátú fakopáncs, kis légykapó, örvös légykapó)).
- A résztvevő Helyi Csoportoknak és az egyéni felmérőknek elkészítettük és megküldtük a megfelelő terepnaplókat, adatlapokat és munkatérképeket.
- A fent említett 11 madárfaj állományait összesen 100 darab 2,5*2,5 km-es UTM négyzetben mérték fel a résztvevők.
- 11 Különleges Madárvédelmi Területen három meghatározott monitoring program (MMM, RTM, VVM) szerint végeztük terepi munkát, melyből az RTM felmérések kiterjedtek az összes KMT valamennyi érintett területére. A vizsgált területek közel 180 ezer hektárra terjedtek ki a Dél-Dunántúlon (Mórichelyi-halastavak, Nyugat-Dráva, Kisszékelyi-dombság, Pacsmagi-tavak, Mecsek, Belső-Somogy, Balatoni berkek) és az északkeleti országrészben (Bodrogsziget - Kopasz-hegy – Taktaköz, Kesznyéten, Szatmár-Bereg, Felső-Tisza).
- A beérkező adatok feldolgozása, ellenőrzése és elemzése az MME Monitoring Központjában történtek. A vizsgált fajok előfordulásairól gyűjtött alapadatokat átadtuk a KvVM Természetvédelmi Információs Rendszerének adatbázisába.
- A beérkező adatokat feldolgoztuk és elkészítettük a pályázati beszámolókat, valamint a Natura 2000 monitorozó projekt végső jelentését.

- A Natura 2000 monitoring projekt mellett az évek óta működő fajspecifikus RTM felmérések 2008-ban is folytatódtak, s a legintenzívebben a következő fajokat érintették: fehér gólya, fekete gólya, haris, túzok, hamvas rétihéja, parlagi sas, kék vércse, kerecsensólyom, vándorsólyom, vízi- és partimadarak.

MADÁRGYŰRŰZÉS

Az MME Madárgyűrzési Központ a hazai madárgyűrzés szakmai szervezete. Az MME tag madárgyűrzőket az MME Gyűrző és Vonuláskutató Szakosztálya tömöríti. 2008-ban 329 madárgyűrzőt regisztrált a Madárgyűrzési Központ.

Magyarországon 2008-ban, a hazai madárgyűrzés centenáriumi évében az előzetes számítások alapján 165 ezer madár jelölésére került sor. Az „*Actio Hungarica*” táborok és egyéb szervezett vonuláskutató projektek együttesen a madarak mintegy kétharmadát jelölték. Ezek: „*Actio Riparia*”, Barabási Madárvonulás-kutató és Gyűrző Tábor, Bódva-völgyi Madárvonulás-kutató és Természetvédelmi Tábor, Dinnyés-Elza major, Fenékpusztai Madártani Állomás, Fehér-tavi Ornitológiai Tábor, Hopp Ferenc Természetismereti Tábor, Kolon-tavi Madárvárta, Ócsai Madárvárta, Sumonyi Madárvonulás-kutató Állomás, Tömördi Madárvárta.

2008. év végén a teljesen digitalizált, 100 éves hazai madárgyűrzési adatbankban 4,3 millió gyűrzési és megkerülési adatot tartunk nyílván.

EMBEREK - TÁRSADALMI KAPCSOLATOK

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) civil szervezeti feladata a természetvédelem ügyének minél hatékonyabb és szélesebb körű képviselése, a madarak és emberek közötti jó viszony alakítása, a természetvédelmi konfliktusok megelőzése, kezelése. Ebben a törekvésünkben a legfontosabb partnerünk és egyben célcsoportunk a madártani kérdésekben alapvetően nem szakértő lakosság. Közös céljainkat csakis partnerségben, a társadalom különböző korosztályi- és érdekcsoportjaival együttműködve érhetjük el. Ezt a munkát egyesületi szinten a *társadalmi kapcsolatok osztály* (TKO) szervezi. A TKO feladata a külső és belső kommunikáció, kiadványok, rendezvények, oktatási program, év madara program, Madárbarát kert program, adó 1% felajánlás, céges és magán adományozás egymást erősítő komplex tervezésével, szervezésével, koordinációjával és központi irodai végrehatásával, az MME ismertség- és társadalmi támogatottság növelésével segíteni az egyesület szervezeti fejlődését, céljai elérését.

KOMMUNIKÁCIÓ

Az MME 1979-ben indított *Év madara* nem önálló természetvédelmi, hanem a már zajló fajvédelmi tevékenységeinkre épülő kommunikációs program. Az év madara faj, fajok, madárcsoportok kiválasztásánál a legfontosabb szempont az, hogy ezeken keresztül valamely aktuális természetvédelmi kérdésre hívjuk fel a figyelmet. 2008-ban az év madara a kanalasgém volt, életmódjának és a faj színes gyűrzési programjának köszönhetően a vizes élőhelyek megőrzésének fontosságáról, a madárvonulásról és a 100 éves magyar madárgyűrzésről tudtunk kommunikálni. Ennek keretében több nyomtatott újságban, a Madártávlat magazinban, internetes oldalakon is jelentettünk meg cikkeket, sajtóhíreket adtunk ki.

Az MME legfontosabb e-kommunikációs eszköze a megközelítően száz szervezeti, program és a Monitoring Központ oldalai mellett a www.mme.hu központi honlap, melynek főoldali hírek rovatban éves szinten átlag legalább 2 cikk jelent meg heti rendszerességgel. 2008-ban befejeztük az egyesület új, egységes honlap struktúrájának kidolgozását, lezárult az új honlap arculati tervezése; a programozási feladatok és a feltöltést követően az új honlap 2009-ben indulhat. Részben az új honlap arculati tervezésének köszönhetően 2008-ban elindult, és egész évben sikeresen futott a megújított hírlevél, amit havonta, rendkívüli esetekben és kampány (pl. 1%) időszakokban gyakrabban is kiküldtünk.

Az MME 2008-ban több mint 120 központi sajtóhírt és a hozzá tartozó cikket adott ki, ezekhez kapcsolódva közel 700 média: országos és helyi tv, rádió, újság, hírügynökség és elektronikus megjelenésünk volt, átlagosan minden sajtóközlemények után 5 országosan is elérhető médiumot, és 1 hírügynökséget. A legnépszerűbb írások a mindennapi madármegfigyelések, a közismert madarakkal történő események és a ragadozó madarak védelmében megjelent cikkek voltak. Személyes kapcsolatunk a sajtóval továbbra is megfelelőnek bizonyul, egyre több a szoros együttműködés és az állandó megjelenések biztosítása, munkatársaink szakértői bevonása az egyes publikációkba, televíziós és rádiós megjelenésekbe.

KIADVÁNYOK

A *Madártávlat* folyóirat átállása az évi négy, évszakhoz kötődő megjelenésre sikeres volt, a tagjaink pontosan, az évszakkezdő hónap első felében megkapták az újságot. 2008-ban három további változás is történt a lappal kapcsolatban. A Posta csomagoló és hírlapküldő szolgálatán keresztül az előző évekhez képest jóval olcsóbban és sokkal gyorsabban küldtük ki. Átálltunk a negyedéves ütemezésű tagság lejáratra, így a tagdíj megújítási levelet a *Madártávlat*tal együtt, újabb munkaidő- és postaköltség megtakarítást elérve tudtuk kiküldeni. Végül a lap az egyesület Web boltjának 4 katalógus oldalával bővült. A *Madártávlat* mintegy 10 millió Ft-os éves kiadási és postázási költségeinek 80%-át pályázati támogatásból és hirdetési bevételekből sikerült fedezni, így csak a fennmaradó részt kellett finanszírozni tagdíj bevételekből.

2008-ban, több évtizedes elmaradást pótolva, elkészült az egyesület egységes arculatú, a tevékenységeinket kaleidoszkópszerűen bemutató szórólap sorozat első 16 része, a kapcsolódó ajándék szóróanyagok (év madara 2009 matrica, kártyanaptár és háromféle könyvjelző; Tavaszi madárles matrica és négyféle könyvjelző) és plakátok (Tavaszi madárles, Fehér gólya road show):

- Ragadozómadár-védelem
- Területvédelem
- Rendszeres madármegfigyelés (Monitoring Központ)
- Madárgyűrés
- 100 éves a madárgyűrés Magyarországon
- A fehér gólya védelme
- 2008 év madara: a kanalasgém
- 2009 év madara: a kék vércse és a vetési varjú
- Környezeti nevelés
- Fővárosi természetbúvár foglalkozások
- Tavaszi madárles
- Madárbarát kert
- Madárbarát óvoda
- Madárbarát iskola
- Madárbarát panel
- Madárbarát munkahely

A szórólapokat és egyéb szóróanyagokat eljuttattuk az összes helyi csoporthoz, nemzeti parki látogató- és oktatóközpontokba, a kedvezményadó partnerekhez, illetve felajánlottuk pedagógusok, iskolák és óvodák számára is, és sikeresen használtuk a központi rendezvényeinken. Ez a közvetlen alkalmazás nemcsak hatékonyabb, de környezetkímélőbb is, mint a vaktában kiszórt reklámanyag.

Két új résszel gyarapodott az MME könyvtára sorozat 2008-ban: a 10 év után frissített adatokkal megjelenő *Magyarország madarainak névjegyzéke*-vel (Nomenclator), és az egyesület önkormányzati együttműködési koncepcióját bemutató *Madárbarát településfejlesztés* című könyvvel. A könyvek kiadási költségeinek 70%-át pályázati forrásból fedeztük.

A különböző pályázati támogatásoknak köszönhetően 2008-ban nyolc olyan új film készítése indult el vagy fejeződött be, amiben az MME egyedüli vagy partner szervezetként szerepelt: három túzok, gyűrés centenárium, kék vércse, kerecsensólyom, gyep és fehér gólya film. A fehér gólya filmből 15 másodperces társadalmi célú reklám szpot is készült a 2009. évi 1% kampányhoz.

RENDEZVÉNYEK

Az elmúlt évekhez hasonlóan 2008-ban is több nemzetközi, illetve hazai rendezvényen vett részt vagy szervezett az MME. Márciusban ismét ott voltunk a HUNGEXPO területén megrendezésre kerülő Fegyver, Vadászat, Horgászat (FeHoVa) kiállításon. A megjelenés célja az volt, hogy a természetvédelem üzenetét eljuttassuk a vadászok és horgászok népes táborához, megpróbálva formálni és befolyásolni a madarakhoz fűződő kapcsolataikat. Különösen a védett és fokozottan védett ragadozó madarak esetében kiemelt fontosságú, hogy a vadászok megértsék és elfogadják és betartsák a természetvédelmi rendelkezéseket, és ne emeljenek fegyvert a nem vadászható fajokra. Tavasszal ismét megszerveztük a BirdLife International által 2006-ban indított Springalive tavaszi vonulómadár-megfigyelési kampányt *Tavaszi madárles* címmel. A számunkra legfontosabb tavaszi jeles nap országos programjait a *Fülemülék éjszakája* vidéki és fővárosi rendezvényei zárták május második felében. A nyár folyamán első alkalommal képviseltette magát az egyesület a Kapolcsi Bűvészetek Völgye rendezvényen. Októberben az MME ismét rész vett az *Európai Madármegfigyelő Napok*-on százas nagyságrendű magyarországi megfigyelési helyszínnel. A rendezvény év utolsó nagy akciója a VIII. *Tatai Vadlúd Sokadalom* volt, amin az esős idő ellenére is mintegy 5000 érdeklődőt láthattunk vendégül.

A lakosság közvetlen megszólítása és tájékoztatása érdekében 2008-ban Budapesten, a Margitszigeten elindítottunk egy új programtípust. A *Csodálatos madarak program* keretében május-július között heti 2-3 nap jelen voltunk a szigeten. Az érdeklődőket teleszkópos madármegfigyeléssel, madártani információs és kiadvány pulttal vártuk, beszélgettünk velük, illetve bemutattuk nekik a terület madárvilágát. Annak érdekében, hogy minél több fajt sikerüljön megfigyelni, még a tavasz folyamán számos mesterséges odút telepítettünk a programhelyszín közelébe. A Csodálatos madarak program eredményesnek bizonyult, mivel több, mint 2.000 járókelő, óvodás, iskolás és turista vendéget fogadtunk, láttunk el információval, szóróanyaggal és ajándék kiadvánnyal. Összességében az MME országos és helyi rendezvényein több mint 20.000 gyerek és felnőtt vett részt 2008-ban.

OKTATÁS

Valós eredményeket felmutató természetvédelmi munka nem képzelhető el hatékony, az ember-madár problémákat feltáró, elemző, és kezelő oktatási programok nélkül. A szemléletformálás fontosságát az is jelzi, hogy az MME nem csak a faj- és területvédelmi programjaiban, de önálló tevékenységi területként is kiemelt hangsúlyt fektet a gyakorlat-, élmény- és cselekvésközpontú környezeti nevelésre.

A *Madarász ovi* és *Madarász suli* az MME átfogó, többféle tevékenységet ötvöző oktatási programja, melynek célja, hogy a szorgalmi és vakáció időszakában egyaránt ötletekkel, csatlakozási lehetőséget kínáló akciókkal és rendezvényekkel, előadásokkal, szakköri tematikával segítse a pedagógusokat, a nevelési-oktatási munkát. Budapesten – mivel a központi iroda alkalmazni tud főállású környezetpedagógust – *Fővárosi természetbúvár foglalkozások* címmel, állandó szolgáltatás jelleggel is elindítottuk Madarász ovi és Madarász suli programot. Ennek keretében 2008-ban Madarász ovi foglalkozásokon 29 óvoda, Madarász suli foglalkozásokon 17 általános- és középiskola, összesen mintegy 3.000 gyerek vett részt.

A *Tavaszi madárles* egy alapozó jellegű madár megfigyelési akció, melynek keretében négy faj: a fehér gólya, a kakukk, a füsti fecske és a sarlósfecske első észleléseit tölthetik fel a gyerekek, pedagógusok, érdeklődők a springalive.net honlap magyar nyelvű oldalára.

Oktatási programunk fontos elemét képezi a *pedagógus továbbképzés, felnőttoktatás*, ennek keretében konferenciákon, továbbképzési alkalmakon veszünk részt előadóként, vagy szervezünk ilyen alkalmakat.

Országos *Madarak és Fák Napja* versenyünkre jelentkező iskolák diákjai hónapokig készülnek a márciusi területi fordulókra, melynek továbbjutói minden évben Dombóváron találkoznak a három napos országos döntőn.

A *Madárbarát kert program Madárbarát óvoda* és *Madárbarát iskola* alprogramja szervesen kapcsolódik a Madarász ovi és Madarász suli programhoz, gyakorlati madár- és egyéb fajvédelmi ajánlásai egész éves órai, szakköri elfoglaltságot, témát biztosítanak. 2008-ban már 390 Madárbarát óvoda, és 130 Madárbarát iskola partnerrel dolgozhattunk együtt.

TÁRSADALMI TÁMOGATOTTSÁG ÉS TAGSÁG

A társadalmi együttműködési és kommunikációs programoknak köszönhetően az MME társadalmi támogatottsága – az adó 1% felajánlási és tagsági mérőszámok alapján – folyamatosan növekszik. A 2008. évi személyi jövedelemadó 1% felajánlásokból az MME 22 millió Ft-ot kapott, ami az elmúlt három évben 63%-os növekedést mutat: 2005: 14,5 millió Ft; 2006: 13,5 millió Ft; 2007: 17,2 millió Ft. Az elmúlt évek stagnálása után 2008-ban a tagságunk is növekedett mintegy 600 fővel (6%), így az évet 10.036 aktív taggal zártuk.

GAZDÁLKODÁS

Az MME a 2008-as év folyamán nem részesült költségvetési támogatásban.

A 2008-as év folyamán az MME elnöke, alelnökei, és elnökségi tagjai semmiféle anyagi, vagy természetbeni juttatásban nem részesültek

1	9	0	0	1	2	4	3	9	4	9	9	5	2	9	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Statistikai számjel vagy adószám (csekkszámlaszám)

A számviteli törvény szerinti egyéb szervezetek közhasznú egyszerűsített éves beszámolója

2	0	0	8
---	---	---	---

 év

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

egyéb szervezet megnevezése

1121, Budapest, Költő u. 21.

Címe

Keltezés: 2009.május 23.

Az egyéb szervezet vezetője
(képviselője)

1	9	0	0	1	2	4	3	9	4	9	9	5	2	9	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Az egyéb szervezet megnevezése: Magyar Madártani és Természetvédelmi EgyesületAz egyéb szervezet címe: 1121, Budapest, Költő u. 21.

KETTŐS KÖNYVVITELT VEZETŐ EGYÉB SZERVEZETEK KÖZHASZNÚ EGYSZERŰSÍTETT ÉVES BESZÁMOLÓJÁNAK MÉRLEGE

2	0	0	8
---	---	---	---

 év

adatok E FT-ban

Sor-szám	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) helyesbítései	Tárgyév
a	b	c	d	E
1.	A. Befektetett eszközök(2-5.Sorok)	114 793		95 643
2.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	8 886		5 714
3.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	92 508		76 530
4.	III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	13 399		13 399
5.	IV. BEFEKTETETT ESZKÖZÖK ÉRTÉKHELYESBÍTÉSE			
6.	B. Forgóeszközök (7-10. sorok)	101 360		285 003
7.	I. KÉSZLETEK	6 114		9 408
8.	II. KÖVETELÉSEK	6 455		10 013
9.	III. ÉRTÉKPAPÍROK	15 710		2 662
10.	IV. PÉNZESZKÖZÖK	73 081		262 920
11.	C. Aktív időbeli elhatárolások	219		21
12.	ESZKÖZÖK (AKTÍVÁK) ÖSSZESEN (1.+6.+11. sor)	216 372		380 667
13.	D. Saját tőke (14-19. Sorok)	175 671		171 315
14.	I. INDULÓ TŐKE/JEGYZETT TŐKE	4 772		4 772
15.	II. TŐKEVÁLTOZÁS/EREDMÉNY	201 980		170 899
16.	III. LEKÖTÖTT TARTALÉK			
17.	IV. ÉRTÉKELÉSI TARTALÉK			
18.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEVÉKENYSÉGBŐL (KÖZHASZNÚ TEVÉKENYSÉGBŐL)	-33 911		-7 003
19.	VI. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVÉKENYSÉGBŐL	2 830		2 647
20.	E. Céltartalékok			
21.	F. Kötelezettségek (22.-23. sorok)	36 323		31 429
22.	I. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	21 508		19 700
23.	II. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	14 815		11 729
24.	G. Passzív időbeli elhatárolások	4 378		177 923
25.	FORRÁSOK (PASSZÍVÁK) ÖSSZESEN (13.-20.+21.+24. sor)	216 372		380 667

Keltezés: 2009.május 23.

Az egyéb szervezet vezetője
(képviselője)

1	9	0	0	1	2	4	3	9	4	9	9	5	2	9	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Az egyéb szervezet megnevezése: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Az egyéb szervezet címe: 1121, Budapest, Költő u. 21.

KETTŐS KÖNYVVITELT VEZETŐ EGYÉB SZERVEZETEK KÖZHASZNÚ EGYSZERŰSÍTETT ÉVES BESZÁMOLÓJÁNAK EREDMÉNYKIMUTATÁSA

2	0	0	8
---	---	---	---

 év

adatok E Ft-ban

Sor- szám	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) helyesbítései	Tárgyév
a	b	c	d	E
1.	A Összes közhasznú tev. Bevétele (1.+2.+3.+4.+5.)	336 680		313 281
2.	1. Közhasznú célú működésre kapott támogatás	60 131		84 909
3.	- alapítói			
4.	- központi költségvetési			
5.	- helyi önkormányzati	1 410		1 928
6.	- egyéb, ebből 1% 22.818 eFt	58 721		82 981
7.	2. Pályázati úton elnyert támogatás	179 478		143 033
8.	3. Közhasznú tevékenységből származó bevétel	38 628		47 113
9.	4. Tagdíjból származó bevétel	15 164		17 199
10.	5. Egyéb bevétel	43 279		21 027
11.	B Vállalkozási tevékenység bevétele	31 873		51 958
12.	C. Összes bevétel (A.+B.)	368 553		365 239
13.	D Közhasznú tevékenység ráfordításai (1.+2.+3.+4.+5.+6.)	370 591		320 284
14.	1. Anyagjellegű ráfordítások	176 987		134 849
15.	2. Személyi jellegű ráfordítások	131 602		127 297
16.	3. Értékcsökkenési leírás	47 742		39 728
17.	4. Egyéb ráfordítások	13 399		17 461
18.	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	861		949
19.	6. Rendkívüli ráfordítások			
20.	E. Vállalkozási tevékenység ráfordításai (1.+2.+3.+4.+5.+6.)	29 043		49 311
21.	1. Anyagjellegű ráfordítások	18 616		39 674
22.	2. Személyi jellegű ráfordítások	9 331		8 214
23.	3. Értékcsökkenési leírás	880		1 242
24.	4. Egyéb ráfordítások	137		62
25.	5. Pénzügyi műveletek ráfordításai	79		119
26.	6. Rendkívüli ráfordítások			

Keltezés: 2009.május 23.

Az egyéb szervezet vezetője
(képviselője)

1	9	0	0	1	2	4	3	9	4	9	9	5	2	9	0	1
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Az egyéb szervezet megnevezése: Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Az egyéb szervezet címe: 1121, Budapest, Költő u. 21.

KETTŐS KÖNYVVITELT VEZETŐ EGYÉB SZERVEZETEK KÖZHASZNÚ EGYSZERŰSÍTETT ÉVES BESZÁMOLÓJÁNAK EREDMÉNYKIMUTATÁSA

2	0	0	8
---	---	---	---

 év

adatok E FT-ban

Sor-szám	A tétel megnevezése	Előző év	Előző év(ek) helyesbítései	Tárgyév
a	b	c	d	E
27.	F. Összes ráfordítás (D.+E.)	399 634		369 595
28.	G. Adózás előtti eredménye (B.-E.)	2 830		2 647
29.	H. Adófizetési kötelezettség			
30.	I. Tárgyévi vállalkozási eredmény (G.-H.)	2 830		2 647
31.	J. Tárgyévi közhasznú eredmény (A.-D.)	-33 911		-7 003
TÁJÉKOZTATÓ ADATOK				
32.	A. Személyi jellegű ráfordítások			135 511
33.	1. Bérköltség			98 753
34.	ebből: - megbízási díjjal			6 496
35.	- tiszteletdíjak			
36.	2. Személyi jellegű egyéb kifizetések			4 810
37.	3. Bérjárulékok			31 948
38.	B. A szervezet által nyújtott támogatások			13 234
39.	ebből a Korm. Rend. 16§ (5) bekezdése szerint kötelezettségként elszámolt és továbbutalt, illetve átadott támogatás			12 091

Keltezés: 2009.május 23.

Az egyéb szervezet vezetője
(képviselője)

Kimutatás a vagyon 2008. évi felhasználásáról

adatok ezer Ft-ban

Megnevezés	Előző év	Tárgyév
I. Induló tőke/Jegyzett tőke	4 772	4 772
II. Tőkeváltozás/Eredmény	201 980	170 899
III. Lekötött tartalék	0	0
IV. Értékelési tartalék	0	0
V. Tárgyévi eredmény közhasznú tevékenységből	-33 911	-7 003
VI. Tárgyévi eredmény vállalkozási tevékenységből	2 830	2 647
D. Saját tőke	175 671	171 315

adatok ezer Ft-ban

Megnevezés	Előző év	Tárgyév
Immateriális javak	8 886	5 714
Tárgyi eszközök	92 508	76 530
Befektetett pénzügyi eszk.	13 399	13 399
Befektetett eszközök	114 793	95 643

Kimutatás a 2008. évi cél szerinti juttatásokról

adatok ezer Ft-ban

Cél szerinti juttatások	Összeg
Továbbutalt LIFE pályázati támogatás	197
Továbbutalt KÜM pályázati támogatás	900
Továbbutalt külföldi támogatás	8 409
Továbbutalt belföldi jogi személy támogatása	2 585
Támogatás Külföldi jogi személyeknek	843
Támogatás Alapítványoknak	300
Mindösszesen	13 234

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület a 2008. évi, központi költségvetési szervektől kapott támogatásai a következők voltak:

Központi költségvetési szerv neve	Támogatás összege
Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium	9 412 000
OTKA	3 313 000
Külügyminisztérium	6 001 000
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	2 478 000
NKA	2 000 000
Nemzeti Civil Alap	19 579 000
NKTH	1 767 000
Kiskunsági Nemzeti Park	20 870 000
VÁTI Kht.	2 559 000
Bükk Nemzeti Park	18 257 000
Körös-Maros Nemzeti Park	51 205 000
Összesen :	137 441 000

Az önkormányzatoktól kapott 2008. évi támogatások:

Önkormányzat megnevezése	Támogatás összege
Dombóvár Városi Polgármesteri Hivatala	175 000
Eger M-i Jogú Város Önkormányzata	86 000
Győr-Moson-Sopron M-i Önkormányzat	150 000
Kehidakustány Önkormányzata	50 000
Jászsószentgyörgy Önkormányzata	200 000
Pécs M-i Jogú Város Önkormányzata	150 000
Salgótarján M-i Jogú Város Önkormányzata	300 000
Somogyhársági Cigány K. Önkormányzat	5 000
Szekszárd M-i Jogú Város Polgármesteri Hivatala	200 000
Tamási Város Önkormányzata	300 000
Tata Polgármesteri Hivatala	200 000
Tolna M-i. Önkormányzat	100 000
Vásárosbéci Cigány K. Önkormányzat	12 000
Összesen	1 928 000